SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

ENGLANTI

MATEMATIIKKA

YMPÄRISTÖOPPI

USKONTO EVANKELISLUTERILAINEN

USKONTO ISLAM

USKONTO JUUTALAISUUS

USKONTO KATOLISUUS

USKONTO ORTODOKSISUUS

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

MUSIIKKI

KUVATAIDE

KÄSITYÖ

LIIKUNTA

OPPILAANOHJAUS

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

VUOSILUOKAT 1-2

SUOMEN KIELI

JA KIRJALLISUUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Äidinkieli ja kirjallisuus / suomen kieli ja kirjallisuus -kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/466341

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, äidinkieli ja kirjallisuus / suomen kieli ja kirjallisuus:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/3059268/vlk/3061404/vuosi/3074410

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet T1-T14 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot äidinkielessä ja kirjallisuudessa

Opimme

Monipuolisuus

Kohde ja väline

Tunnemme

Kiireettömyys

Oma kieli- ja kulttuuri-identiteetti

Äidinkieli ja kirjallisuus

Iloitsemme

Kulttuurikokemukset ja kirjallisuus

Oppilaan omat tuotokset

Toimimme

Yhteistyö

Vuorovaikutus ja ilmaisu

3. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Esimerkkejä oppimisympäristöistä:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen
- yhteiset tehtävät vanhempien tai muiden läheisten kanssa
- virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut
- vuorovaikutusta edistävät tilaratkaisut

S2 Tekstien tulkitseminen

- kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto
- lähiympäristön hyödyntäminen kaikin aistein
- sähköinen tiedonhaku
- lukumajat ja muut lukemiseen houkuttelevat paikat
- sanomalehdet
- koululinkki

S3 Tekstien tuottaminen

- toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen
- pelit, kilpailut, visailut
- erilaiset tietokoneohjelmat ja sovellukset
- virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut
- lähiympäristön hyödyntäminen, myös liikunnalliset ympäristöt

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto
- teatteri
- esitykset
- elokuvateatteri, Koulukino, http://www.koulukino.fi/etusivu
- kalenterivuoden juhlat ja tapahtumat
- Lukukeskus, http://www.lukukeskus.fi/
- Mediakasvatuskeskus Metka, http://mediametka.fi/
- yhteistyö kunnan kulttuuritoimen kanssa

Esimerkkejä osallistavista työtavoista:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- lukumammat ja -paapat
- lukukoirat
- haastattelu
- tutustumis- ja ryhmäytymisleikit
- lautapelit ja virtuaalipelit
- omien vuorovaikutustaitojen pohdinta
- draama esim. roolileikit

S2 Tekstien tulkitseminen

- toiminnalliset menetelmät
- tutkielmat ja muut prosessimaiset työtavat
- omien taitojen (tekstin tulkinta ja analysointi) pohdinta

S3 Tekstien tuottaminen

- digitarinat
- tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttö
- omien tekstien julkaiseminen lähipiirissä tai laajemmin
- luokka- ja koululehdet
- suulliset esitykset
- vertaispalaute
- ryhmän yhteisen tekstin tuottaminen
- projektityöt
- omien tekstien tuottamistaitojen pohdinta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- lukumammat ja -paapat
- lukukoirat
- diplomit
- lukuhaaste vanhemmille
- kirjavinkkaus
- trailerit
- animaatiot
- lukupiirit, -hetket ja -kerhot
- kirjailijavierailut, myös virtuaaliset
- oman kulttuuri-identiteetin pohdinta

4. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Ohjauksen ja eriyttämisen tuen keinoja

- joustavat ryhmittelyt, esim. lukuryhmät, samanaikaisopetus
- kasvatusyhteistyö kodin ja kolmannen sektorin kanssa
- ennakointiin ohjaaminen: opeta oppilaat hyödyntämään aiemmat tietojaan ja kokemuksiaan
- toistuvat asiat näkyviin, esim. kirjainmallit pulpetin kanteen, sanaluokkatalo ja kirjallisuushistoriajana seinälle
- tunnin keskeiset käsitteet, tavoite ja rakenne näkyvillä
- vaihtelevat oppimisympäristöt, esim. kirjasto, tietokoneluokka
- oppimateriaalien eriyttäminen, mm. helpotetut kirjat, selkokirjat, äänikirjat, digitaaliset materiaalit, pelit, videot
- vertaisoppiminen
- eri tehtävät tai eri määrä tehtäviä samasta aiheesta
- koetilanteessa: suulliset kokeet, lisäaika, eri tila, helpotettu koe, aikuinen lukee/avaa tehtävät ja kirjaa vastaukset, materiaali/omat muistiinpanot ja sanakirja mukana, fontin suurentaminen, osiin jakaminen, koekysymykset ennakkoon, samat tehtävätyypit kuin tunnilla, sähköiset kokeet, pari- ja ryhmäkokeet
- itsearviointi, esim. ”Mitä ja miten opin tällä tunnilla?”
- osallisuus: työtavan, tehtävän laajuuden, aiheen, esitystavan valinta, ajankäytön suunnittelu
- tukiopetus, myös ennakoiva
- koulun tasolla: valinnaiset aineet, kerhot, monialaiset oppimiskokonaisuudet, oppiaineiden välinen yhteistyö, tiimiopettajuus
- tehostetun-/erityisen tuen aikana: keskittyminen erityisiin painoalueisiin

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke ja lopetusmerkki.
- Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa.
- Keskustellaan tekstien sisällöistä.
- Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ja tulkitsemalla kuvia.

S3 Tekstien tuottaminen

- Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä.
- Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja.
- Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla.
- Harjoitellaan käyttämään sanaväliä, tavutusta, virkettä ja sen lopetusmerkkejä, isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.
- Etsitään itseä kiinnostaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.
- Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.
- Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

6. Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 1-2

Arvioinnin tapoja äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa:

- suullinen
- kirjallinen
- itsearviointi, esim. omien taitojen kuvailu, oman ja/tai ryhmän toiminnan arviointi (minä viestin vastaanottajana ja lähettäjänä), oman edistymisen seuranta
- vertaisarviointi: kaveripalaute suullisesti tai kirjallisesti (esim. omien tekstien lukurinki)
- arviointikeskustelu
- sähköisten materiaalien käyttö arvioinnissa, esim. verkkokyselyt, chatit, sähköiset kokeet, blogit
- testit ja kokeet, esim. mekaanisen lukutaidon ja luetunymmärtämisen mittaamiseksi
- arviointiyhteistyö kodin kanssa, esim. viestit, tapaamiset, kokeet, tuotokset, lukuläksyt, kotitehtävien kuittaaminen
- prosessin arviointi: motivaatio ja asenne oppiaineeseen, aktiivisuus (esim. luku-, kirjoittamis- tai teatteriharrastus) ja tuntityöskentely (esim. projektit)
- portfoliot

- arvioinnin kohdentaminen vain tiettyyn osa-alueeseen, esim. sisältöön tai käsialaan: laaja tai suppea palaute (esim. hymiöarviointi)
- arvioinnin palastelu ja arviointikriteerien näkyväksi tekeminen (piirrearviointi)
- oppiainerajat ylittävä arviointi

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

7. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T14
2	T1-T14

8. Äidinkielen ja kirjallisuuden taulukot

	Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 3-6 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 7-9 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Oppimisympäristöjä	Osallistavia työtapoja	Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keinoja	Arvioinnin keinoja
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Harjoitellaan nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.	Vahvistetaan toisten kuuntelemista. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa ja muiden vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa. Harjoitellaan ilmaisukeinoja (mielipide, esitykset).	Kehitetään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.	Toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen. Yhteiset tehtävät vanhempien tai muiden läheisten kanssa. Virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut. Vuorovaikutusta edistävät tilaratkaisut.	Lukumammat ja -paapat. Lukukoirat. Draama esim. roolileikit. Haastattelu. Tutustumis- ja ryhmäytymisleikit. Lautapelit ja virtuaalipelit. Omien vuorovaikutustaitojen pohdinta.	Joustavat ryhmittelyt esim. lukuryhmät, samanaikaisopetus. Kasvatusyhteistyö kodin ja kolmannen sektorin kanssa. Toistuvat asiat näkyviin esim. kirjainmallit pulpetin kanteen, sanaluokkatalo ja kirjallisuushistoriajana seinälle. Tunnin keskeiset käsitteet, tavoite ja rakenne näkyvillä. Vaihtelevat oppimisympäristöt esim. kirjasto, tietokoneluokka. Oppimateriaalien eriyttäminen mm. helpotetut kirjat, äänikirjat, digitaaliset materiaalit, pelit, videot Vertaisoppiminen Eri tehtävät tai eri määrä tehtäviä samasta aiheesta	Suullinen Kirjallinen Itsearviointi esim. omien taitojen kuvailu, oman- ja tai ryhmän toiminnan arviointi (minä viestin vastaanottajana ja lähettäjänä), oman edistymisen seuranta Vertaisarviointi: kaveripalaute suullisesti tai kirjallisesti (esim. omien tekstien lukurinki) Arvointikeskustelu Sähköisten materiaalien käyttö arvioinnissa esim. verkkokyselyt, chatit, sähköiset kokeet, blogit Testit ja kokeet esim. mekaanisen lukutaidon ja luetunymmärtämisen mittaamiseksi Arviointiyhteistyö kodin kanssa esim. viestit, tapaamiset, kokeet, tuotokset, lukuläksyt, kotitehtävien kuittaaminen
	L1, L2, L3, L7	L1, L2, L3, **L4**, L7	L1, L2, L3, **L6,** L7				
S2 Tekstien tulkitseminen	Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke ja lopetusmerkki. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Keskustellaan tekstien sisällöistä. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ja tulkitsemalla kuvia.	Harjoitellaan monipuolisten tekstien sujuvaa lukemista ja tekstinymmärtämisen strategioita. Täydennetään sana- ja käsitevarastoa. Harjoitellaan selittämistä, vertailua ja pohtimista. Luokitellaan ja taivutetaan sanoja. Etsitään tietoa eri lähteistä, tulkitaan ja arvioidaan sitä.	Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan.	Kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto Lähiympäristön hyödyntäminen kaikin aistein Sähköinen tiedonhaku Lukumajat ja muut lukemiseen houkuttelevat paikat Sanomalehdet Koululinkki	Toiminnalliset menetelmät Tutkielmat ja muut prosessimaiset työtavat Omien taitojen (tekstin tulkinta ja analysointi) pohdinta		
	L1, L2, L4, L5	L1, L2, L4, L5	L1, L2, L4, L5, **L6**				

	Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 3-6 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 7-9 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Oppimisympäristöjä	Osallistavia työtapoja	Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keinoja	Arvioinnin keinoja
S3 Tekstin tuottaminen	Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään sanaväliä, tavutusta, virkkeitä ja sen lopetusmerkkejä, isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.	Tuotetaan monimuotoisia tekstejä. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen anatamista ja vastaanottamista. Opitaan oikeinkirjoituksen perusasioita. Sujuvoitetaan tieto- ja viestintätekniikan taitoja tekstin tuottamisen apuna.	Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Opitaan valitsemaan kuhunkin tekstilajiin sopivat ilmaisutavat. Ymmärretään tekstintuottamisen prosessi ja eettisyys. Edistetään sujuvaa kirjoittamista käsin ja tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen.	Toimitaan pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen Pelit, kilpailut visailut Erilaiset tietokoneohjelmat ja sovellukset Virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut Lähiympäristön hyödyntäminen, myös liikunnalliset ympäristöt	Digitarinat, tekstikäsittely- ja esitysohjelmien käyttö Omien tekstien julkaiseminen lähipiirissä tai laajemmin Luokka- ja koululehdet Suulliset esitykset Vertaispalaute Ryhmän yhteisen tekstin tuottaminen Projektityöt Omien tekstien tuottamistaitojen pohdinta	Koetilanteessa: suulliset kokeet, lisäaika, eri tila, helpotettu koe, aikuinen lukee/avaa tehtävät ja kirjaa vastaukset, materiaali/omat muistiinpanot ja sanakirja mukana, fontin suurentaminen, osiin jakaminen, koekysymykset ennakkoon, samat tehtävätyypit kuin tunnilla, sähköiset kokeet, pari- ja ryhmäkokeet Itsearviointi esim. Mitä ja miten opin tällä tunnilla? Osallisuus: työtavan, tehtävän laajuuden, aiheen, esitystavan valinta, ajankäytön suunnittelu Tukiopetus, myös ennakoiva Koulun tasolla: valinnaiset aineet, kerhot, monialaiset oppimiskokonaisuudet, oppiaineiden välinen yhteistyö, tiimiopettajuus Tehostetun-/erityisen tuen aikana: keskittyminen erityisiin painoalueisiin	Prosessin arviointi: motivaatio ja asenne oppiaineeseen, aktiivisuus (esim. luku-, kirjoittamis- tai teatteriharrastus) ja tuntityöskentely (esim. projektit) Portfoliot Arvioinnin kohdentaminen vain tiettyyn osa-alueeseen esim. sisältöön tai käsialaan: laaja tai suppea palaute (esim. hymiöarviointi) Arvioinnin palastelu ja arviointikriteerien näkyväksi tekeminen (piirrearviointi) Oppiainerajat ylittävä arviointi
	L1, L2, L4, L5, L7	**L1**, L2, L4, L5, **L6**, L7	L2, L4, L5, **L6**, L7				
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.	Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin. Vertaillaan suomea muiden, oppilaalle tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Hyödynnetään oppilaille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä-	Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin. Luetaan monipuolisesti.	Kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto Teatteri Esitykset Elokuvateatteri, Koulukino Kalenterivuoden juhlat ja tapahtumat Lukukeskus Mediakasvatuskeskus Metka Yhteistyö kunnan kulttuuritoimen kanssa	Lukumammat ja -paapat Lukukoirat Diplomit Lukuhaaste vanhemmille Kirjavinkkaus Trailerit Animaatiot Lukupiirit, -hetket ja -kerhot Kirjailijavierailut, myös virtuaaliset Oman kulttuuri ja kieli-identiteetin pohdinta		
	L2, **L3**, L4, L7	**L1**, L2, L4, **L5**, L6, L7	**L1**, L2, L4, L6, L7				

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen	Vuosiluokkaistus	Huomioita
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		**S1 Vuorovaikutustilanteissa toiminen:** Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.	**Vuorovaikutustilanteissa toiminen**	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** **Vuosiluokkien 1 – 2 ydinsisällöt:** ▪ Harjoitellaan nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ▪ tiedonhaku ▪ lähdekritiikki ▪ toimiminen eri viestintäympäristöissä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen ▪ vaikuttamistaidot, esim. mielipiteen ilmaiseminen, neuvotteleminen ja päätöksenteko ▪ tapahtumien suunnitteleminen ja järjestäminen	**Vuosiluokat 1 ja 2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T1: Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L3	**S1**		**Vuosiluokka 1:** T1: Oppilas tutustuu jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen. **Vuosiluokka 2:** T1: Oppilas harjoittelee arjen vuorovaikutustilanteissa toimimista.			
T2: Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**		**Vuosiluokka 1:** T2: Oppilas tutustuu kieleen ja käyttää mielikuvitustaan. **Vuosiluokka 2:** T2: Oppilas kehittää kieltään ja rikastaa mielikuvistustaan.			

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen	Vuosiluokkaistus	Huomioita
T3: Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**		**Vuosiluokka 1:** T3: Oppilas rohkaistuu kokonaisvaltaiseen itsensä ilmaisuun. **Vuosiluokka 2:** T3: Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista itsensä ilmaisua.		**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T4: Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**		**Vuosiluokka 1:** T4: Oppilas tutustuu viestijäkuvaansa ja muiden tapoihin viestiä. **Vuosiluokka 2:** T4: Oppilas havainnoi omaa ja muiden viestintätapoja.			
Tekstien tulkitseminen		**S2 Tekstien tulkitseminen:**	**Tekstien tulkitseminen**	**S2 Tekstien tulkitseminen:**		
T5: Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	**S2**	Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden,	**Vuosiluokka 1:** T5: Oppilas harjoittelee lukutaitoa sekä pohtii taitojensa edistymistä. **Vuosiluokka 2:** T5: Oppilas vahvistaa lukutaitoaan ja luetun ymmärtämistä.	**Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt** ▪ Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke ja lopetusmerkki. ▪ Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. ▪ Keskustellaan tekstien sisällöistä. ▪ Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ja tulkitsemalla kuvia. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ Lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ Kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ Tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ Tieto kielestä ja sen käyttötavoista		

T6: Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4	S2	yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.	**Vuosiluokka 1:** T6: Oppilas laajentaa sanavarastoaan ja tutustuu erilaisiin teksteihin. **Vuosiluokka 2:** T6: Oppilas pohtii tekstien merkitystä ja laajentaa sanavarastoaan.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ Ilmaisutaidot, draama ▪ Puhe- ja keskustelutaidot ▪ Oman kulttuurin tekeminen ▪ Media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ Oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen L4 Monilukutaito ▪ Luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ Autenttisten tekstien tutkiminen ▪ Tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ▪ Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen opiskelun välineenä ▪ Eettinen toiminta eri medioissa ▪ Näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot		
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset tavoitteisiin**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita**
T7: Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	S2		**Vuosiluokka 1:** T7: Oppilas tutustuu eri tapoihin hankkia tietoa. **Vuosiluokka 2:** T7: Oppilas osaa etsiä tietoa kirjoista, lehdistä ja muista kirjallisista lähteistä.		**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	
T8: Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L5	S2		**Vuosiluokka 1:** T8: Oppilas tutustuu lukutaitonsa tasoiseen kirjallisuuteen ja lainaa kirjastosta itselleen luettavaa. **Vuosiluokka 2:** T8: Oppilas rohkaistuu jakamaan lukukokemuksiaan toisille oppilaille ja etsii monipuolisempia kirjoja ja tekstejä luettavakseen.			

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen	Vuosiluokkaistus	Huomioita
Tekstien tuottaminen		**S3 Tekstien tuottaminen:**	**Tekstien tuottaminen**	**S3 Tekstien tuottaminen:**	**Vuosiluokat 1-2:**	**Huom!**
T9: Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5, L7	S3	Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.	**Vuosiluokka 1:** T9: Oppilas rohkaistuu kertomaan tarinoita. **Vuosiluokka 2:** T9: Oppilas harjoittelee mielipiteen ilmaisua.	**Vuosiluokkien 1 – 2 ydinsisällöt:** ▪ Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. ▪ Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. ▪ Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. ▪ Harjoitellaan käyttämään sanaväliä, tavutusta, virkettä ja sen lopetusmerkkejä, isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** **L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ▪ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen opiskelun välineenä ▪ eettinen toiminta eri medioissa ▪ näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen ▪ vaikuttamistaidot, esim. mielipiteen ilmaiseminen, neuvotteleminen ja päätöksenteko ▪ tapahtumien suunnitteleminen ja järjestäminen	T1-T14	**Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T10: Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L5	S3		**Vuosiluokka 1:** T10: Oppilas harjoittelee tuottamaan yksinkertaisia tekstejä. **Vuosiluokka 2:** T10: Oppilas opettelee tuottamaan tekstejä monimediaisessa ympäristössä			

T11: Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	**S3**		**Vuosiluokka 1:** T11: Oppilas oppii käsin kirjoittamisen taitoja ja näppäintaitoja. **Vuosiluokka 2:** T11: Oppilas harjoittelee tekstien suunnittelua ja oikeinkirjoituksen perusasioita.			
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset tavoitteisiin**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita**
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.	**Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** **Vuosiluokkien 1 ja 2 ydinsisällöt** ▪ Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. ▪ Etsitään itseä kiinnostaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. ▪ Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. ▪ Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen	**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T12: Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen. **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L7	**S4**		**Vuosiluokka 1:** **T12-14:** Kieli ▪ Oppilas tutustuu puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Kirjallisuus ▪ Oppilas innostuu kirjallisuudesta. Kulttuuri ▪ Oppilas tutustuu lastenkulttuuriin ja juhlaperinteisiin ja rohkaistuu itse esitysten tekemiseen.			

T13: Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön. **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L4	**S4**	Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.	**Vuosiluokka 2:** **T12-14:** Kieli ▪ Oppilas huomaa, että on olemassa eri tapoja käyttää kieltä. Kirjallisuus ▪ Oppilas harjoittelee etsimään itseään kiinnostavaa kirjallisuutta mm. kirjastosta. Kulttuuri ▪ Oppilas laajentaa lasten-kulttuurin tuntemustaan ja oppii tuntemaan joitakin kansan-perinteen muotoja. ▪ Oppilas osallistuu kulttuurituotteiden tekemiseen.	**L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot** ▪ tiedonhaku ▪ lähdekritiikki ▪ toimiminen eri viestintäympäristöissä L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen ▪ vaikuttamistaidot, esim. mielipiteen ilmaiseminen, neuvotteleminen ja päätöksenteko ▪ tapahtumien suunnitteleminen ja järjestäminen		
T14: Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa. **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L7	**S4**					
Koulun/opettajan omat tarkennukset:						

SUOMI TOISENÄ KIELENÄ

JA KIRJALLISUUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Äidinkielen ja kirjallisuus / suomi toisena kielenä ja kirjallisuus kuvaus ePerusteet-palvelussa

(www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/692137

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, äidinkieli ja kirjallisuus / suomi toisena kielenä ja kirjallisuus:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/3081657/vlk/3086398/vuosi/3091199

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden tavoitteet T1-T14 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot äidinkielessä ja kirjallisuudessa

Opimme

Monipuolisuus

Kohde ja väline

Tunnemme

Kiireettömyys

Oma kieli- ja kulttuuri-identiteetti

Äidinkieli ja kirjallisuus

Iloitsemme

Kulttuurikokemukset ja kirjallisuus

Oppilaan omat tuotokset

Toimimme

Yhteistyö

Vuorovaikutus ja ilmaisu

3. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Esimerkkejä oppimisympäristöistä:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen
- yhteiset tehtävät vanhempien tai muiden läheisten kanssa
- virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut
- vuorovaikutusta edistävät tilaratkaisut

S2 Tekstien tulkitseminen

- kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto
- lähiympäristön hyödyntäminen kaikin aistein
- sähköinen tiedonhaku
- lukumajat ja muut lukemiseen houkuttelevat paikat
- sanomalehdet
- koululinkki

S3 Tekstien tuottaminen

- toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen
- pelit, kilpailut, visailut
- erilaiset tietokoneohjelmat ja sovellukset
- virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut
- lähiympäristön hyödyntäminen, myös liikunnalliset ympäristöt

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto
- teatteri
- esitykset
- elokuvateatteri, Koulukino, http://www.koulukino.fi/etusivu
- kalenterivuoden juhlat ja tapahtumat
- Lukukeskus, http://www.lukukeskus.fi/
- Mediakasvatuskeskus Metka, http://mediametka.fi/
- yhteistyö kunnan kulttuuritoimen kanssa

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- oppiainerajat ylittävä yhteistyö

Esimerkkejä osallistavista työtavoista:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- lukumammat ja -paapat
- lukukoirat
- todelliset asioimistilanteet
- haastattelu
- tutustumis- ja ryhmäytymisleikit
- lautapelit ja virtuaalipelit
- omien vuorovaikutustaitojen pohdinta
- draama esim. roolileikit

S2 Tekstien tulkitseminen

- toiminnalliset menetelmät
- tutkielmat ja muut prosessimaiset työtavat
- omien taitojen (tekstin tulkinta ja analysointi) pohdinta

S3 Tekstien tuottaminen

- digitarinat
- tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttö
- omien tekstien julkaiseminen lähipiirissä tai laajemmin
- luokka- ja koululehdet
- suulliset esitykset
- vertaispalaute
- ryhmän yhteisen tekstin tuottaminen
- projektityöt
- omien tekstien tuottamistaitojen pohdinta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- lukumammat ja -paapat
- lukukoirat
- diplomit
- lukuhaaste vanhemmille
- kirjavinkkaus
- trailerit
- animaatiot
- lukupiirit, -hetket ja -kerhot
- kirjailijavierailut, myös virtuaaliset
- oman kulttuuri-identiteetin pohdinta

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- elaborointi eli tekstin avaaminen
- eri lukustrategioiden käyttö

4. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Ohjauksen ja eriyttämisen tuen keinoja

- joustavat ryhmittelyt, esim. lukuryhmät, samanaikaisopetus
- kasvatusyhteistyö kodin ja kolmannen sektorin kanssa
- **ennakointiin ohjaaminen: opeta oppilaat hyödyntämään aiemmat tietojaan ja kokemuksiaan**
- toistuvat asiat näkyviin, esim. kirjainmallit pulpetin kanteen, sanaluokkatalo ja kirjallisuushistoriajana seinälle
- tunnin keskeiset käsitteet, tavoite ja rakenne näkyvillä
- **oppiaineen tehtävänantokielen opetteleminen, esim. määrittele, pohdi, tulkitse, selitä, luettele, vertaile**
- vaihtelevat oppimisympäristöt, esim. kirjasto, tietokoneluokka
- oppimateriaalien eriyttäminen, mm. helpotetut kirjat, **selkokirjat,** äänikirjat, digitaaliset materiaalit, pelit, videot
- vertaisoppiminen
- eri tehtävät tai eri määrä tehtäviä samasta aiheesta
- koetilanteessa: suulliset kokeet, lisäaika, eri tila, helpotettu koe, aikuinen lukee/avaa tehtävät ja kirjaa vastaukset, materiaali/omat muistiinpanot ja sanakirja mukana, fontin suurentaminen, osiin jakaminen, koekysymykset ennakkoon, samat tehtävätyypit kuin tunnilla, sähköiset kokeet, pari- ja ryhmäkokeet
- itsearviointi, esim. ”Mitä ja miten opin tällä tunnilla?”
- osallisuus: työtavan, tehtävän laajuuden, aiheen, esitystavan valinta, ajankäytön suunnittelu
- tukiopetus, myös ennakoiva ja **maahanmuuttajien tukiopetus**
- koulun tasolla: valinnaiset aineet, kerhot, monialaiset oppimiskokonaisuudet, oppiaineiden välinen yhteistyö, tiimiopettajuus
- tehostetun-/erityisen tuen aikana: keskittyminen erityisiin painoalueisiin

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

- Edistetään lukemaan oppimista (äänne, kirjain, tavu, sana) ja tekstin merkitysten ymmärtämistä.
- Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.
- Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita.

S3 Tekstien tuottaminen

- Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.
- Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

- Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 1-2

Arvioinnin tapoja äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa:

- suullinen
- kirjallinen
- itsearviointi, esim. omien taitojen kuvailu, oman ja/tai ryhmän toiminnan arviointi (minä viestin vastaanottajana ja lähettäjänä), oman edistymisen seuranta
- vertaisarviointi: kaveripalaute suullisesti tai kirjallisesti (esim. omien tekstien lukurinki)
- arviointikeskustelu
- sähköisten materiaalien käyttö arvioinnissa, esim. verkkokyselyt, chatit, sähköiset kokeet, blogit
- testit ja kokeet, esim. mekaanisen lukutaidon ja luetunymmärtämisen mittaamiseksi
- arviointiyhteistyö kodin kanssa, esim. viestit, tapaamiset, kokeet, tuotokset, lukuläksyt, kotitehtävien kuittaaminen
- prosessin arviointi: motivaatio ja asenne oppiaineeseen, aktiivisuus (esim. luku-, kirjoittamis- tai teatteriharrastus) ja tuntityöskentely (esim. projektit)
- portfoliot
- arvioinnin kohdentaminen vain tiettyyn osa-alueeseen, esim. sisältöön tai käsialaan: laaja tai suppea palaute (esim. hymiöarviointi)
- arvioinnin palastelu ja arviointikriteerien näkyväksi tekeminen (piirrearviointi)
- oppiainerajat ylittävä arviointi
- **Kielitaidon ei aina tarvitse olla arvioinnin kohde**. Mi-

ten oppilas voi osoittaa osaamistaan kielitaidon puutteista huolimatta?

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

7. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T14
2	T1-T14

8. Äidinkielen ja kirjallisuuden taulukot

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärä

	Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 3-6 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 7-9 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Oppimisympäristöjä	Osallistavia työtapoja	Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keinoja	Arvioinnin keinoja
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan kuullusta oppimisen taitoja.	Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista.	Toimiminen pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen. Yhteiset tehtävät vanhempien tai muiden läheisten kanssa. Virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut. Vuorovaikutusta edistävät tilaratkaisut.	Lukumammat ja -paapat. Lukukoirat. Todelliset asioimistilanteet. Haastattelu. Tutustumis- ja ryhmäytymisleikit. Lautapelit ja virtuaalipelit. Omien vuorovaikutustaitojen pohdinta. Draama esim. roolileikit.	Joustavat ryhmittelyt esim. lukuryhmät, samanaikaisopetus. Kasvatusyhteistyö kodin ja kolmannen sektorin kanssa. **Ennakointiin ohjaaminen: opeta oppilaat hyödyntämään aiemmat tietonsa ja kokemuksensa.** Toistuvat asiat näkyviin esim. kirjainmallit pulpetin kanteen, sanaluokkatalo ja kirjallisuushistoriajana seinälle. Tunnin keskeiset käsitteet, tavoite ja rakenne näkyvillä. **Oppiaineen tehtävänantokielen opetteleminen esim. määrittele, pohdi, tulkitse, selitä, luettele, vertaile** Vaihtelevat oppimisympäristöt esim. kirjasto, tietokoneluokka	Suullinen Kirjallinen Itsearviointi esim. omien taitojen kuvailu, oman- ja tai ryhmän toiminnan arviointi (minä viestin vastaanottajana ja lähettäjänä), oman edistymisen seuranta Vertaisarviointi: kaveripalaute suullisesti tai kirjallisesti (esim. omien tekstien lukurinki) Arvointikeskustelu Sähköisten materiaalien käyttö arvioinnissa esim. verkkokyselyt, chatit, sähköiset kokeet, blogit Testit ja kokeet esim. mekaanisen lukutaidon ja luetunymmärtämisen mittaamiseksi Arviointiyhteistyö kodin kanssa esim. viestit, tapaamiset, kokeet, tuotokset, lukuläksyt, kotitehtävien kuittaaminen
	L1, L2, L4, **L7**	L1, L2, L4	L1, L2, L4, **L5**				
S2 Tekstien tulkistseminen	Edistetään lukemaan oppimista (äänne, kirjain, tavu, sana) ja tekstin merkityksen ymmärtämistä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita.	Harjoitellaan sujuvaa lukemista, sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Tutustutaan sijamuotojen merkityksiin. Edistetään tekstilajien piirteiden tunnistamista.	Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Luetaan ja analysoidaan merkityksellisiä tekstejä monipuolisesti.	Kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto Lähiympäristön hyödyntäminen kaikin aistein Sähköinen tiedonhaku Lukumajat ja muut lukemiseen houkuttelevat paikat Sanomalehdet Koululinkki	Toiminnalliset menetelmät Tutkielmat ja muut prosessimaiset työtavat Omien taitojen (tekstin tulkinta ja analysointi) pohdinta		
	L1, L2, L4	L1, L2, L4	L1, L2, L4				

	Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 3-6 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 7-9 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Oppimisympäristöjä	Osallistavia työtapoja	Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keinoja	Arvioinnin keinoja
S3 Tekstin tuottaminen	Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä.	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.	Toimitaan pareittain, ryhmissä, yli ikä-, luokka- ja oppiainerajojen Pelit, kilpailut visailut Erilaiset tietokoneohjelmat ja sovellukset Virtuaaliympäristöt esim. blogit, verkkokeskustelut Lähiympäristön hyödyntäminen, myös liikunnalliset ympäristöt	Digitarinat, tekstikäsittely- ja esitysohjelmien käyttö Omien tekstien julkaiseminen lähipiirissä tai laajemmin Luokka- ja koululehdet Suulliset esitykset Vertaispalaute Ryhmän yhteisen tekstin tuottaminen Projektityöt Omien tekstien tuottamistaitojen pohdinta	Oppimateriaalien eriyttäminen mm. helpotetut kirjat, **selkokirjat**, äänikirjat, digitaaliset materiaalit, pelit, videot Vertaisoppiminen Eri tehtävät tai eri määrä tehtäviä samasta aiheesta Koetilanteessa: suulliset kokeet, lisäaika, eri tila, helpotettu koe, aikuinen lukee/avaa tehtävät ja kirjaa vastaukset, materiaali/omat muistiinpanot ja **sanakirja** mukana, fontin suurentaminen, osiin jakaminen, koekysymykset ennakkoon, samat tehtävätyypit kuin tunnilla, sähköiset kokeet, pari- ja ryhmäkokeet Itsearviointi esim. Mitä ja miten opin tällä tunnilla? Osallisuus: työtavan, tehtävän laajuuden, aiheen, esitystavan valinta, ajankäytön suunnittelu	Prosessin arviointi: motivaatio ja asenne oppiaineeseen, aktiivisuus (esim. luku-, kirjoittamis- tai teatteriharrastus) ja tuntityöskentely (esim. projektit) Portfoliot Arvioinnin kohdentaminen vain tiettyyn osa-alueeseen esim. sisältöön tai käsialaan: laaja tai suppea palaute (esim. hymiöarviointi) Arvioinnin palastelu ja arviointikriteerien näkyväksi tekeminen (piirrearviointi) Oppiainerajat ylittävä arviointi **Kielitaidon ei aina tarvitse olla arvioinnin kohde**
	L1, L2, L4, **L5**	L1, L2, L4, **L5**	L1, L2, **L3**, L4				
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa.	Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Opetellaan sanojen taivutusta ja sanaluokkia.	Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja,	Kirjasto, kirjastoauto, luokka- ja koulukirjasto Teatteri Esitykset Elokuvateatteri, Koulukino Kalenterivuoden juhlat ja tapahtumat Lukukeskus Mediakasvatuskeskus Metka Yhteistyö kunnan kulttuuritoimen kanssa	Lukumammat ja -paapat Lukukoirat Diplomit Lukuhaaste vanhemmille Kirjavinkkaus Trailerit Animaatiot Lukupiirit, -hetket ja -kerhot Kirjailijavierailut, myös virtuaaliset Oman kulttuuri ja kieli-identiteetin pohdinta		
	L2, L4, **L6, L7**	L2, L4	L2, L4				

	Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 3-6 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Vuosiluokkien 7-9 ydinsisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Oppimisympäristöjä	Osallistavia työtapoja	Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keinoja	Arvioinnin keinoja
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista.	Harjoitellaan eri oppiaineiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna tiedonhankinnassa, oppimisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennytään tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja.	Oppiainerajat ylittävä yhteistyö	Elaborointi eli tekstin avaaminen ja rikastaminen Eri lukustrategioiden käyttö	Tukiopetus, myös ennakoiva ja **maahanmuuttajien tukiopetus** Koulun tasolla: valinnaiset aineet, kerhot, monialaiset oppimiskokonaisuudet, oppiaineiden välinen yhteistyö, tiimiopettajuus Tehostetun-/erityis tuen aikana: keskittyminen erityisiin painoalueisiin	
	L1, L2, L4	L1, L2, L4, **L6, L7**	L1, L2, L4, **L5, L6, L7**				

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen	Vuosiluokkaistus	Huomioita
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:**	**Vuorovaikutustilanteissa toiminen**	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** **Vuosiluokkien 1 – 2 ydinsisällöt:** ▪ Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä **L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen** ▪ vaikuttamistaidot, esim. mielipiteen ilmaiseminen, neuvotteleminen ja päätöksenteko ▪ tapahtumien suunnitteleminen ja järjestäminen	**Vuosiluokat 1 ja 2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T1: Rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1**	Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.	**Vuosiluokka 1:** T1: Oppilas harjoittelee arjen vuorovaikutustilanteissa toimimista. **Vuosiluokka 2:** T1: Oppilas harjoittelee arjen vuorovaikutustilanteissa toimimista ja vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitoja.			
T2: Harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**					

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen	Vuosiluokkaistus	Huomioita
T3: Kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**		**Vuosiluokka 1:** T3: Oppilas vahvistaa kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta. **Vuosiluokka 2:** T3: Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista itsensä ilmaisua myös draaman keinoin.		**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
Tekstien tulkitseminen		**S2 Tekstien tulkitseminen:**	**Tekstien tulkitseminen**	**S2 Tekstien tulkitseminen:**		
T4: Innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4	**S2**	Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).	**Vuosiluokka 1:** T4: Oppilas harjoittelee lukemista **Vuosiluokka 2:** T4: Oppilas kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan.	**Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt** ▪ Edistetään lukemaan oppimista (äänne, kirjain, tavu, sana) ja tekstin merkitysten ymmärtämistä. ▪ Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. ▪ Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen		

T5: Kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S2**			L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä		
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset tavoitteisiin**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita**
Tekstien tuottaminen		**S3 Tekstien tuottaminen:**	**Tekstien tuottaminen**	**S3 Tekstien tuottaminen:**	**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T6: Ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S3**	Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.	**Vuosiluokka 1:** T6: Oppilas tutustuu ohjatusti eri tekstilajeihin ja niiden sanastoon. **Vuosiluokka 2:** T6: Oppilas harjoittelee eri tekstilajien sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.	**Vuosiluokkien 1 – 2 ydinsisällöt:** ▪ Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen		

T7: Ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja **Laaja-alainen osaaminen:** L4, L5	**S3**		**Vuosiluokka 1:** T7: Oppilas oppii käsin kirjoittamisen taitoja ja näppäintaitoja. Oppilas harjoittelee tuottamaan yksinkertaisia tekstejä. **Vuosiluokka 2:** T7: Oppilas harjoittelee tekstien suunnittelua ja tuottamista.	L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä **L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen** ▪ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen opiskelun välineenä ▪ eettinen toiminta eri medioissa ▪ näppäin- ja tekstinkäsittelytaidot		
T8: Kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	**S3**		**Vuosiluokka 1:** T8: Oppilas tutustuu oikeinkirjoituksen perusasioihin. **Vuosiluokka 2:** T8: Oppilas harjoittelee oikeinkirjoituksen perusasioita.			
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset tavoitteisiin**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita**
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.	**Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** **Vuosiluokkien 1 ja 2 ydinsisällöt** ▪ Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. ▪ Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen	**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T14**	**Huom!** **Katso myös äidinkielen laaja taulukko, jossa tarkennuksia myös oppimisympäristöihin, osallistaviin työtapoihin, eriyttämisen ja tuen keinoihin sekä arviointiin.**
T9: Innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen **Laaja-alainen osaaminen:** L4, L6, L7	**S4**		**Vuosiluokka 1:** **T9-11:** Kieli ▪ Oppilas tutustuu puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Kirjallisuus ▪ Oppilas innostuu kirjallisuudesta. Kulttuuri ▪ Oppilas tutustuu lastenkulttuuriin			

T10: Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S4**		**Vuosiluokka 2:** **T9-11:** Kieli ▪ Oppilas huomaa, että on olemassa eri tapoja käyttää kieltä. Oppilas tutustuu tarvittaviin kielitiedon käsitteisiin. Kirjallisuus ▪ Oppilas harjoittelee etsimään itseään kiinnostavaa kirjallisuutta mm. kirjastosta. Kulttuuri ▪ Oppilas tutustuu eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Oppilas tunnistaa ja arvostaa eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään.	L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä **L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys** ▪ pitkäjänteinen työskentely esim. projekteissa ▪ vuorovaikutustaitojen harjoittelu ▪ yhteistyötaitojen harjoitteleminen **L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen** ▪ vaikuttamistaidot, esim. mielipiteen ilmaiseminen, neuvotteleminen ja päätöksenteko ▪ tapahtumien suunnitteleminen ja järjestäminen		
T11: Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2	**S4**					
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		**S5 Kielen käyttö oppimisen tukena:** Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.	**Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena**			
T12: Auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4	**S5**		**Vuosiluokka 1:** T12: Oppilaalle tarjotaan malleja erilaisista kielenkäyttötilanteista. **Vuosiluokka 2:** T12: Oppilas harjoittelee erilaisia kielenkäyttötilanteita.	**S5 Kielen käyttö oppimisen tukena:** **Vuosiluokkien 1-2 ydinsisällöt** ▪ Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista. **Laaja-alaisen osaamisen painotukset:** L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ▪ lukemisen ja kirjoittamisen strategiat ▪ kyky tunnistaa omia kielellisiä vahvuuksia ja kehittämisalueita ▪ tieto omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä ▪ tieto kielestä ja sen käyttötavoista		

T13: Ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4	**S5**		**Vuosiluokka 1:** T13: Oppilas tutustuu erilaisiin teksteihin. **Vuosiluokka 2:** T13: Oppilas tutustuu eri oppiaineiden teksteihin.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ▪ ilmaisutaidot, draama ▪ puhe- ja keskustelutaidot ▪ oman kulttuurin tekeminen ▪ media- ja kulttuuritarjonnan tunteminen ▪ oman alueen kulttuurin ja muiden kulttuurien tunteminen ja arvostaminen L4 Monilukutaito ▪ luku- ja kirjoitustaito pohjana monilukutaidolle ▪ autenttisten tekstien tutkiminen ▪ tekstin tulkitsemis- ja tuottamistaitojen harjoitteleminen erilaisissa oppimisympäristöissä		
T14: Ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4	**S5**		**Vuosiluokka 1:** T14: Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa kielenoppimistaan. **Vuosiluokka 2:** T14: Oppilas hyödyntää omaa äidinkieltään oppimisen tukena.			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:						

ENGLANTI

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Englannin A-oppimäärään kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):
https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/600171

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, englannin A-oppimäärä:
https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/2820454/vlk/2822703

2. Arvot englannin kielessä

Opimme

Vastuu

Yrittelijäisyys

Monilukutaito

Suvaitsevaisuus

Humanismi

Tunnemme

Tasa-arvo

Yhdenvertaisuus

Ihmisoikeudet

Monikulttuurisuus

Oppimisen ilo

Ruotsi, englanti, saksa, ranska, venäjä, muut vieraat kielet

Iloitsemme

Vuorovaikutus ja kulttuuritaidot

Kotikansainvälisyys

Kansainväliset yhteydet

Teknologian mahdollisuudet

Toimimme

Lähdekriittisyys

Avarakatseisuus

Vienti

Markkinointi

Globalisaatio

2. Englannin kielen opetus vuosiluokalla 2

Maakunnallisesti suositellaan, että 2. vuosiluokan alkuopetuksen painotustunti sijoitetaan englannin kieleen. Kyseessä on ns. kielisuihkutus, jolla tuetaan suullista kielitaidon opiskelua. Leikinomaisen ja toiminnallisen opiskelun on tarkoitus tuottaa iloa ja onnistumisen kokemuksia ilman suorituspaineita. Varhennettuun kielenopiskeluun sopivia työtapoja ovat esimerkiksi erilaiset roolileikit, draama, pelit, leikit, lorut ja laulut.

Päätavoitteet

- Oppilas tiedostaa kieliopintojen merkityksen ja omaksuu myönteisen asenteen kieltenopiskelua kohtaan.
- Oppilas tutustuu kielialueen kulttuuriin, hyviin tapoihin ja kasvaa kansainvälisyyteen.
- Oppilas selviytyy arkielämän suullisissa kielenkäyttötilanteissa ja osaa kirjoittaa viestejä ja kuvauksia.

Luokkakohtaiset tavoitteet

Oppilas

- tutustuu englannin kieleen.
- ymmärtää miksi, on hyvä osata vieraita kieliä.
- rohkaistuu harjoittelemaan suullista kielitaitoa.
- oppii omaan kokemuspiiriinsä nähden keskeistä sanastoa.
- oppii suhtautumaan myönteisesti englannin kielen opiskeluun.

Luokkakohtaiset sisällöt

- tervehdykset, esittelyt, toivotukset ja voinnin kysyminen
- numerot 1-20, lukumäärän kysyminen, iän kysyminen ja kertominen sekä kellonajoista tasatunnit
- syötävää ja juotavaa, pyytäminen ja tarjoaminen
- värit, viikonpäivät, juhlat, vuodenajat, sää, kehonosat, vaatteet, perhe, oma koti ja huone, koulusanastoa, leluja, yleisimmät eläimet, kauppaleikin sanastoa
- 1.-2.-luokkalaisen elämään liittyviä adjektiivejä ja verbejä

MATEmATIiKKA

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Matematiikan kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/466344

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, matematiikka:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/40439

Luvut 2-5 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin matematiikka -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu matematiikan tavoitteet T1-T12 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot matematiikassa

Opimme
Pitkäjänteisyys
Looginen ajattelu
Täsmällisyys
Tavoitteellisuus
Yhdessä pohtiminen

Tunnemme
Erilaiset oppimiskokemukset
Hyödyn opitusta

Matematiikka

Iloitsemme
Luova ja kriittinen ajattelu
Opitun tiedon soveltaminen
Oppimisen ilo
Vuorovaikutus

Toimimme
Havainnollistaminen
Kokeelliset tutkimukset
Tiedon käsitteleminen ja esittäminen
Yhteistyötaidot

Yrittäjämäinen toimintatapa näkyy matematiikassa muun muassa:

- sitkeytenä tehtävien loppuun saattamisessa
- työn tekemisessä
- ongelmien ratkaisemisessa yhteistyönä
- erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen etsimisessä ja johtopäätösten tekemisessä
- saatujen ratkaisujen esittelemisessä ja arvioinnissa
- taloustaitojen oppimisessa
- toisten ajatuksien ja ideoiden kunnioittamisen oppimisessa
- epäonnistumisista oppimisessa ja niiden kääntämisessä voimavaraksi.

3. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

- Kehitetään oppilaan matemaattista ajattelua vertailemalla, luokittelemalla ja järjestykseen asettamalla sekä syy- ja seuraussuhteita havainnoimalla.
- Oppilas hahmottaa lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Oppilas osaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0-20 ja opettelee hyödyntämään laskiessaan lukujen 1-10 hajotelmia.
- Oppilas harjoittelee suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä sekä mittaamista ja perusmittayksiköitä.
- Oppilas tunnistaa kappaleita ja tasokuvioita.

Vuosiluokka 2

- Oppilas osaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0-100.
- Oppilas vahvistaa lukujen 1-10 hajotelmien hallintaa, kymmenylityksen taitoja ja perehtyy lisää kymmenjärjestelmään.
- Oppilas ymmärtää kertolaskun käsitteen ja opettelee 1-5 ja 10 kertotaulut.
- Oppilas syventää suunta- ja sijaintikäsitteitä sekä ajanyksiköitä.
- Oppilas harjoittelee mittaamista ja mittayksiköitä.
- Oppilas osaa löytää ja nimetä ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

4. Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Matematiikka arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

5. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T12
2	T1-T12

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2: Opiskelun erityiset painoalueet tummennettu	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
Merkitys, arvot ja asenteet		**S1 Ajattelun taidot:** Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.	**S1 Ajattelun taidot** **Vuosiluokka 1:** ▪ **Kehitetään oppilaan matemaattista ajattelua vertailemalla, luokittelemalla ja järjestykseen asettamalla sekä syy- ja seuraussuhteita havainnoimalla.** Matemaattinen ajattelu kehittyy toiminnan kautta. Oppilas tutustuu ohjelmointiin. **Vuosiluokka 2:** ▪ Syvennetään 1. luokalla opittuja asioita. Syvennetään oppilaan matemaattista ajattelua vertailemalla, luokittelemalla ja järjestykseen asettamalla sekä syy- ja seuraussuhteita havainnoimalla. Matemaattinen ajattelu kehittyy eri tilanteita tarkastelemalla ja toiminnan kautta. Oppilas löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä syy- ja seuraussuhteita. Ohjelmoinnin taitoja syvennetään.	**Vuosiluokat 1 ja 2:** T1-T12	
T1: Tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3, L5	**S1-S4**				
Työskentelyn taidot		**S2 Luvut ja laskutoimitukset:** Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.			
T2: Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa **Laaja-alainen osaaminen:** L4	**S1-S4**				
T3: Kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L5	**S1-S4**		**S2 Luvut ja laskutoimitukset** **Vuosiluokka 1:** **Oppilas hahmottaa lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Oppilas osaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0-20 ja opettelee hyödyntämään laskiessaan lukujen 1-10 hajotelmia.** Hän käyttää laskiessaan mielekkäitä laskustrategioita ja pystyy hyödyntämään niitä myös päässälaskuissa. Oppilas opettelee hajotelmia lukualueella 1-10 sekä hallitsee kymppiparit ja kymmenylityksen. Kymmenjärjestelmän periaatteisiin perehdytään konkreettisten materiaalien avulla.		

T4: Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L6	**S1-S4**		**Vuosiluokka 2:** Syvennetään 1. luokalla opittuja asioita. **Oppilas osaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0-100.** Lukujen ymmärrystä laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. **Oppilas vahvistaa lukujen 1-10 hajotelmien hallintaa, kymmenylityksen taitoja ja perehtyy lisää kymmenjärjestelmään.** Oppilas harjoittelee päässälaskustrategioita. **Oppilas ymmärtää kertolaskun käsitteen ja opettelee 1-5 ja 10 kertotaulut.** Oppilas tutustuu jakolaskuun sekä kerto- ja jakolaskun yhteyteen. Oppilas tutustuu murtoluvun käsitteeseen.		
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset sisältöalueisiin** **Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2: Opiskelun erityiset painoalueet tummennettu**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita!**
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		**S3 Geometria ja mittaaminen:** Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.	**S3 Geometria ja mittaaminen** **Vuosiluokka 1:** ▪ Oppilas hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä sekä erottaa kolmiulotteisen kappaleen ja tasokuvion toisistaan. **Oppilas harjoittelee suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä sekä mittaamista ja perusmittayksiköitä.** Oppilas harjoittelee kellonaikoja ja muita ajanyksiköitä. **Vuosiluokka 2:** ▪ Syvennetään 1. luokalla opittuja asioita. Oppilas löytää ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan ja nimetään. Oppilas harjoittelee kappaleiden piirtämistä ja rakentamista. **Oppilas syventää suunta- ja sijaintikäsitteitä sekä ajanyksiköitä. Oppilas harjoittelee mittaamista ja mittayksiköitä.**	**VUOSILUOKAT 1 ja 2:** **T1-T12**	
T5: Ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S1-S4**				
T6: Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S2**				
T7: Perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin Laaja-alainen osaaminen: L1, L4	**S2**				

T8: Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S2**	**S4 Tietojenkäsittely ja tilastot:** Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.	**S4 Tietojen käsittely ja tilastot** **Vuosiluokka 1:** ▪ Oppilas oppii laatimaan ja tulkitsemaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja. Esim. tukkimiehen kirjanpito. **Vuosiluokka 2:** ▪ Syvennetään 1. luokalla opittuja asioita. Oppilas osaa kerätä ja tallentaa tietoja sekä laatia ja tulkita yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.		
T9: Tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	**S3**				
T10: Ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S3**				
T11: Tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin **Laaja-alainen osaaminen:** L4, L5	**S4**				
T12: Harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4, L5	**S1**				

Koulun/opettajan omat tarkennukset:

Y m P Ä R i S T Ö O p p i

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Ympäristöopin kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/428820

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, ympäristöoppi:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/40432/vlk/40427/vuosi/3331501

Luvut 2-7 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin ympäristöoppi -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu ympäristöopin tavoitteet T1-T15 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot ympäristöopissa

Opimme

Oppilaslähtöisyys

Oppimiskokonaisuudet ja tavoitteet

Osallisuus ja vaikuttaminen

Tunnemme

Innostuminen ja innostuksen ylläpito

Vastuu omasta itsestä, oppimisesta sekä lähioppimisympäristöstä

Itsetunto, henkinen hyvinvointi, tasa-arvo, elämänhallinta taidot

Kestävä kehitys

Arvoissa on huomioitu maakunnallisen opetussuunnitelman paikalliset painotukset, joita ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus.

Ympäristöoppi, biologia ja maantieto

Iloitsemme

Onnistumisen kokemukset

Toimimme

Omat havainnot, tutkiminen ja päätelmä

Yhdessä tekeminen

Aistien käyttö monipuolisesti

Ulos oppimaan!

3. Laaja-alainen osaaminen kestävän kehityksen näkökulmasta eri vuosiluokilla 1-2

Luokat 1-2: Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen, jätteiden lajittelu koulussa ja kotona

Nivelvaiheen perusosaaminen määrittyy keskeisten tavoitteiden ja niihin liittyvien sisältöjen mukaan.

Maakunnallisia erityispiirteitä ovat muun muassa Kyrönjoki, lakeus, tulvat, suo, maaseutu, lähiruoka, Lappajärvi, pohjavesialueet, maakunnan raaka-aineiden jatkojalostus, kansallispuistot, metsästys ja kalastus.

4. Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Toimimme vaihtelevasti erilaisissa oppimisympäristöissä sisällä, ulkona ja sähköisissä ympäristöissä. Työtapoina käytetään esimerkiksi tutkimista, havainnointia, tiedonhakua eri lähteistä ja tiedon kriittistä arviointia sekä projektityöskentelyä. Työskentelyssä pyritään mahdollisimman paljon yhdessä tekemiseen.

Oppimisympäristöjä:

Ulos oppimaan! – konkreettisia esimerkkejä eri luokkatasoille:

1.-2. lk:

Koulun ja kodin lähiympäristön tutkiminen:

- Pihan kasvit ja ötökät
- Pihakartan tekeminen
- Lähialueen rakennettu ympäristö

Vierailu lähimetsään:

- Havaintojen tekeminen eri aisteja käyttäen, esim. metsän asioiden tunnistaminen silmät kiinni

Leikit metsässä:

- Erätaidot ja seikkailu
- Mustikka-/puolukkaretki

Liikenteeseen tutustuminen kävelijänä:

- Liikennemerkit
- Liikenteen seuraaminen

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

1. luokka

- Tunne- ja vuorovaikutustaidot
- Koulun ja kodin lähiympäristö sekä niissä toimiminen
- Tehdään vähintään kerran tutkimusretki

2. luokka

- Oma paikkakunta
- Arjen terveystaidot
- Tutkimuksen tekemisen harjoittelua
- Liikkuminen lähiympäristössä ja liikenteessä
- Tehdään vähintään kerran tutkimusretki

Rajataan sisällöt keskeisiin käsitteisiin ja annetaan riittävästi aikaa esimerkiksi projektin tai kokeen tekemiseen. Osaamista voi näyttää myös suullisesti. Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöoppi arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

7. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1, T3-T5, T8-T12, T14-T15
2	T2-T4, T6-T8, T10-T15

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
Merkitys, arvot ja asenteet		**S1 Kasvu ja kehitys:**	**Merkitys, arvot ja asenteet**	**S1 Kasvu ja kehitys:** **Vuosiluokka 1:** Tutustutaan ihmisen kehonosiin ja elintoimintoihin. Harjoitellaan tunnetaitoja. **Vuosiluokka 2:** Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä	**Vuosiluokka 1:** T1, T3-T5, T8-T12 ja T14-15 **Vuosiluokka 2:** T2-T4, T6-T8, T10-T15
T1: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi itselleen	**S1-S6**	Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.			
T2: Kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L6	**S1-S6**	**S2 Kotona ja koulussa toimiminen:** Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.			
T3: Tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Laaja-alainen osaaminen:** L3,L7	**S1-S6**		**Vuosiluokat 1 ja 2:** T3: Sosiaalisesti kestävä kehitys	**S2 Kotona ja koulussa toimiminen** **Vuosiluokka 1:** Harjoitellaan erityisesti yhteistyötaitoja, erilaisissa ryhmissä toimimista ja käytöstapoja. Korostetaan fyysistä koskemattomuutta ja kiusaamisen ehkäisyä. **Vuosiluokka 2:** Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Harjoitellaan arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.	

Tutkimisen ja toimimisen taidot		S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:	Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4: Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S2-S4, S6**	Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.	**Vuosiluokat 1 ja 2:** T4: Mennään rohkeasti ja säännöllisesti ulos leikkimään ja havainnoimaan		
T5: Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L7	**S1-S6**		**Vuosiluokka 1:** T5: Tehdään tutkimuksia yksinkertaisilla välineillä	**S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:** **Vuosiluokka 1:** Harjoitellaan havainnointia, tutkimista ja toimimista luonnossa, erilaisissa lähiympäristöissä. **Vuosiluokka 2:** Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Harjoitellaan pihakartan laatimista.	

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
T6: Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S1-S6**	**S4 Tutkiminen ja kokeileminen:** Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.	**Vuosiluokka 2:** T6: Tutkitaan ja kerrotaan tulokset toisille	**S4 Tutkiminen ja kokeileminen:** **Vuosiluokka 1:** Kasvatetaan kasvi **Vuosiluokka 2:** Tehdään pienimuotoisia tutkimuksia	**Vuosiluokka 1:** **T1,** **T3-T5,** **T8-T12 ja** **T14-15** **Vuosiluokka 2:** **T2-T4,** **T6-T8,** **T10-T15**
T7: Ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S1-S6**				
T8: Opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S1-S6**	**S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:** Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.			
T9: Ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3	**S2, S4, S6**				

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
T10: Ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3	**S1-S6**	**S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen:** Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.		**S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:** **Vuosiluokka 1:** Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. **Vuosiluokka 2:** Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja juomaveden alkuperään.	**Vuosiluokka 1:** **T1,** **T3-T5,** **T8-T12 ja** **T14-15** **Vuosiluokka 2:** **T2-T4,** **T6-T8,** **T10-T15**
T11: Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Laaja-alainen osaaminen:** L4, L5	**S1-S6**				
Tiedot ja ymmärrys			**Tiedot ja ymmärrys**	**S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen:** **Vuosiluokka 1:** Harjoitellaan omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista **Vuosiluokka 2:** Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle	
T12: Ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1-S6**				
T13: Ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S1-S6**				

T14: Rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S6**				
T15: Ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S1, S5**		**Vuosiluokka 1:** T15: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, esim. Yhteispeli, Askeleet, Lions Quest **Vuosiluokka 2:** Opitaan arjen terveystaitoja (liikunta, lepo, ruokailu)		
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

USKOnTO

EVANKELISLUTERILAINEN

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Uskonnon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502087

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, uskonto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39929/vlk/40369

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin uskonto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu uskonnon tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot uskonnossa

Opimme

Tietoja ja taitoja elämää varten

Tunnemme

Itsemme ja juuremme

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Iloitsemme

Yhteisestä dialogista

Toimimme

Vuorovaikutuksessa arvostaen ja kunnioittaen

3. Uskonto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Uskonnon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa on lähtökohtana suhde omaan uskontoon. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden omien perheiden ja lähiympäristöjen uskontojen ja katsomusten kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen elämän historiaan ja nykyhetkeen. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

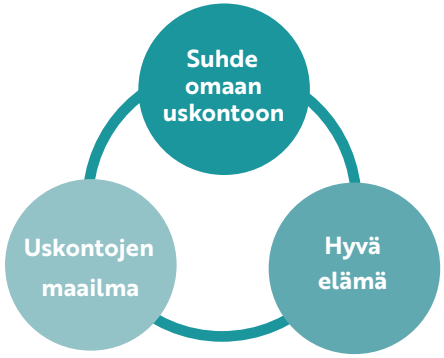

Uskonnon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perusteita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alustavasti perimätietoon
- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä muun muassa vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka- asteilla (muu kuin ev. lut):

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosana yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7. Evankelisluterilainen uskonto vuosiluokilla 1 ja 2

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Omana ryhmänä:

- Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Omana ryhmänä:

- Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa kristillisestä näkökulmasta
- Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia ja tapoja, virsiä ja musiikkia, tutustutaan kirkkorakennukseen
- Kristinuskoon liittyviä keskeisiä käsitteitä ja symboleita

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta. **Evankelisluterilainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.	**Vuosiluokka 1** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. ▪ Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä ▪ Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta **Vuosiluokka 2** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia ja tapoja sekä niihin liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kirkkorakennukseen. ▪ Kristinuskoon liittyviä keskeisiä käsitteitä ja symboleita. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen. ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet ▪ Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa kristillisestä näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T8**	
T2: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1**				
T3: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	**S1**				

T4: Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	**S2**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. **Evankelisluterilainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.			
T5: Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1, S3**				
T6: Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1-S3**				

T7: Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L7	**S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainenhyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä. **Evankelisluterilainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.			
T8: Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L5, L6, L7	**S1, S3**				
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

9. Tukimateriaali

Uskonto/Evankelisluterilainen 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T4	L2, L3, L4, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 4	Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä.
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä.
T7	L3, L7	S3	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Evankelisluterilainen 2.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T7	L2, L3, L6, L7	S3	Opetus omana ryhmänä 6	Ikäkauteen liittyvien elämäkysymysten pohdintaa kristillisestä näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Kristinuskoon liittyviä keskeisiä käsitteitä ja symboleita. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia ja tapoja sekä niihin liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kirkkorakennukseen.
T3, T4	L2, L3, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 8	Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T7, T8	L1, L2, L3, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

USKONTO

ISLAM

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Uskonnon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502087

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, uskonto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39929/vlk/40369

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin uskonto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu uskonnon tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 8 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Arvot uskonnossa

Opimme

Tietoja ja taitoja elämää varten

Tunnemme

Itsemme ja juuremme

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Iloitsemme

Yhteisestä dialogista

Toimimme

Vuorovaikutuksessa arvostaen ja kunnioittaen

3. Uskonto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Uskonnon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa on lähtökohtana suhde omaan uskontoon. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden omien perheiden ja lähiympäristöjen uskontojen ja katsomusten kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen elämän historiaan ja nykyhetkeen. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

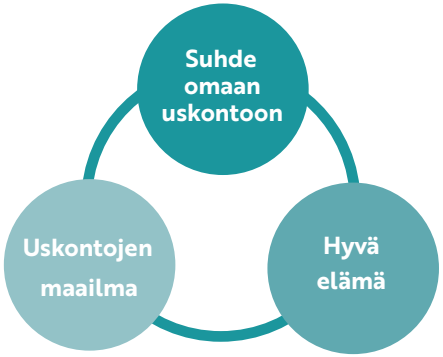

Uskonnon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perusteita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alustavasti perimätietoon
- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä muun muassa vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka- asteilla (muu kuin ev. lut)

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosana yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7. Islam vuosiluokilla 1 ja 2

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Omana ryhmänä:

- Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet
- Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön

2-luokka

Yhdessä:

- Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet
- Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön

Omana ryhmänä:

- Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa islamilaisesta näkökulmasta
- Islamin opin perusteita
- Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia ja moskeijan merkitystä, tutustutaan alustavasti perimätietoon

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta. **Islam, keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.	**Vuosiluokka 1** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Islamilaisen kalenterin tärkeimpiä juhlia sekä elämänkaareen liittyviä perinteitä. ▪ Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja Islamilaiseen yhteisöön. ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt. ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus. ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta. **Vuosiluokka 2** **S1 Suhde omaan uskontoon:** • Islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. • Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia ja moskeijan merkitystä. Tutustutaan alustavasti perimätietoon. • Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S2 Uskontojen maailma:** • Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S3 Hyvä elämä:** • Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisista ihmisistä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet • Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa islamilaisesta näkökulmasta	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T8**	
T2: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1**				
T3: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	**S1**				
T4: Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	**S2**				

T5: Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1, S3**				
T6: Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. **Islam, keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.			
T7: Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L7	**S3**				

T8: Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L5, L6, L7	**S1, S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainenhyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä. **Islam, keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

9. Tukimateriaali

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Islam 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T4	L2, L3, L4, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 4	Islamilaisen kalenterin tärkeimpiä juhlia sekä elämänkaareen liittyviä perinteitä.
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja Islamilaiseen yhteisöön.
T7	L3, L7	S3	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Islam 2.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T7	L2, L3, L6, L7	S3	Opetus omana ryhmänä 6	Ikäkauteen liittyvien elämäkysymysten pohdintaa islamilaisesta näkökulmasta.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia ja moskeijan merkitystä. Tutustutaan alustavasti perimätietoon.
T3, T4	L2, L3, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 8	Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T7, T8	L1, L2, L3, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

USKOnTO

JUUTALAISUUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Uskonnon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502087

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, uskonto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39929/vlk/40369

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin uskonto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu uskonnon tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 9 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Arvot uskonnossa

Opimme

Tietoja ja taitoja elämää varten

Tunnemme

Itsemme ja juuremme

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Iloitsemme

Yhteisestä dialogista

Toimimme

Vuorovaikutuksessa arvostaen ja kunnioittaen

3. Uskonto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Uskonnon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa on lähtökohtana suhde omaan uskontoon. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden omien perheiden ja lähiympäristöjen uskontojen ja katsomusten kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen elämän historiaan ja nykyhetkeen. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

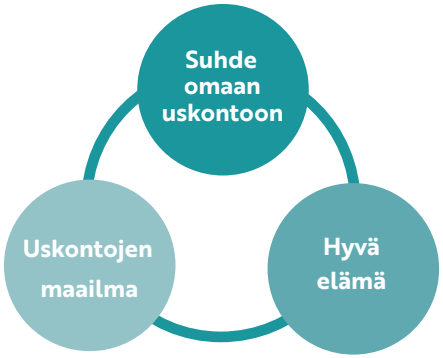

Uskonnon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perus-

teita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alustavasti perimätietoon

- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä muun muassa vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka- asteilla (muu kuin ev. lut)

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättö-arvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katso-musaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosana yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7. Juutalainen uskonto vuosiluokilla 1 ja 2

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Omana ryhmänä:

- Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja
- Juutalainen kalenteri, tärkeimmät juhlat

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Omana ryhmänä:

- Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa juutalaisesta näkökulmasta
- Juutalaisen opin perusteita
- Tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	S1-S3	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta. **Juutalainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.	**Vuosiluokka 1** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja. ▪ Juutalainen kalenteri, tärkeimmät juhlat ja niihin liittyvät tavat. ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt. ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus. ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta. **Vuosiluokka 2** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Juutalaisen opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach, usko näkymättömään. ▪ Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja synagogaan. ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet ▪ Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa juutalaisesta näkökulmasta	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T8**	
T2: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin **Laaja-alainen osaaminen:** L1	S1				
T3: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	S1				
T4: Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	S2				
T5: Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	S1, S3				

T6: Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. **Juutalainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnottomuuteen perinteiden keskellä.			
T7: Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L7	**S3**				
T8: Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L5, L6, L7	**S1, S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainenhyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä. **Juutalainen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

9. Tukimateriaali

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Juutalaisuus 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T4	L2, L3, L4, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 4	Juutalaiseen elämänkaareen liityviä perinteitä ja tapoja.
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Juutalainen kalenteri, tärkeimmät juhlat ja niihin liittyvät tavat.
T7	L3, L7	S3	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Juutalaisuus 2.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T7	L2, L3, L6, L7	S3	Opetus omana ryhmänä 6	Ikäkauteen liittyvien elämäkysymysten pohdintaa juutalaisesta näkökulmasta.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Juutalaisen opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach, usko näkymättömään.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Tutustutaan juutaliseen seurakuntaan ja synagogaan.
T3, T4	L2, L3, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 8	Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T7, T8	L1, L2, L3, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

USKOnTO

KATOLISUUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Uskonnon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502087

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, uskonto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39929/vlk/40369

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin uskonto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu uskonnon tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 9 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Arvot uskonnossa

Opimme

Tietoja ja taitoja elämää varten

Tunnemme

Itsemme ja juuremme

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Iloitsemme

Yhteisestä dialogista

Toimimme

Vuorovaikutuksessa arvostaen ja kunnioittaen

3. Uskonto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Uskonnon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa on lähtökohtana suhde omaan uskontoon. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden omien perheiden ja lähiympäristöjen uskontojen ja katsomusten kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen elämän historiaan ja nykyhetkeen. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

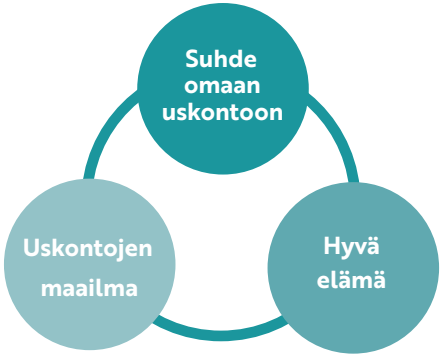

Uskonnon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perusteita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alustavasti perimätietoon
- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä muun muassa vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev. lut)

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosana yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7. Katolinen uskonto vuosiluokilla 1 ja 2

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Omana ryhmänä:

- Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä. Neitsyt Marian merkitys.
- Pääsiäiseen ja muihin suuriin juhliin liittyviä Raamatun kertomuksia, tarkastellaan joitakin pyhiä ihmisiä.

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Omana ryhmänä:

- Pohditaan elämänkysymyksiä katolisesta näkökulmasta
- Tutustutaan Raamattuun, sen luomiskertomukseen ja asemaan pyhänä kirjana
- Kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta. **Katolinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä	**Vuosiluokka 1** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Jouluun liittyvät Raamatun kertomukset ja joulun perinteet. Neitsyt Marian merkitys katolisessa kirkossa. ▪ Pääsiäiseen ja muihin suuriin juhliin liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä. Tarkastellaan joitakin pyhiä ihmisiä. ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt. ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus. ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta. **Vuosiluokka 2** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Tutustutaan Raamattuun, sen luomiskertomukseen ja asemaan pyhänä kirjana. ▪ Katolisen uskonnon keskeisiä rukouksia, käsitteitä, symboleita ja sakramentteja. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen. ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Ikäkauteen liittyvien elämänkysymysten pohdintaa katolisesta näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla ▪ Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T8**	
T2: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1**				
T3: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	**S1**				
T4: Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	**S2**				
T5: Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1, S3**				

T6: Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. **Katolinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.			
T7: Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L7	**S3**				

T8: Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L5, L6, L7	**S1, S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainenhyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä. **Katolinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

9. Tukimateriaali

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Katolinen 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T4	L2, L3, L4, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 4	Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä. Neitsyt Marian merkitys katolisessa kirkossa.
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Pääsiäiseen ja muihin suuriin juhliin liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä. Tarkastellaan joitakin pyhiä ihmisiä.
T7	L3, L7	S3	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Katolinen 2.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T7	L2, L3, L6, L7	S3	Opetus omana ryhmänä 6	Ikäkauteen liittyvien elämäkysymysten pohdintaa kristillisestä näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Tutustutaan Raamattuun, sen luomiskertomukseen ja asemaan pyhänä kirjana.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Katolisen uskonnon keskeisiä rukouksia, käsitteitä, symboleita ja sakramentteja. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen.
T3, T4	L2, L3, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 8	Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T7, T8	L1, L2, L3, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

USKOnTO

ORTODOKSISUUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Uskonnon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502087

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, uskonto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39929/vlk/40369

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin uskonto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu uskonnon tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 9 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Arvot uskonnossa

Opimme

Tietoja ja taitoja elämää varten

Tunnemme

Itsemme ja juuremme

Uskonto ja elämänkatsomustieto

Iloitsemme

Yhteisestä dialogista

Toimimme

Vuorovaikutuksessa arvostaen ja kunnioittaen

3. Uskonto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Uskonnon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksessa on lähtökohtana suhde omaan uskontoon. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden omien perheiden ja lähiympäristöjen uskontojen ja katsomusten kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen elämän historiaan ja nykyhetkeen. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

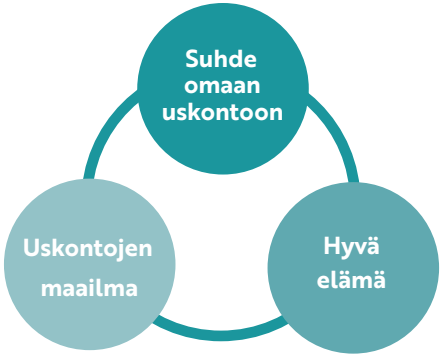

Uskonnon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perusteita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alustavasti perimätietoon
- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä muun muassa vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Uskonnossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev. lut)

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosana yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7. Ortodoksinen uskonto vuosiluokilla 1 ja 2

1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Omana ryhmänä:

- Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Omana ryhmänä:

- Pohditaan elämänkysymyksiä ortodoksisesta näkökulmasta
- Kirkon keskeisiä käsitteitä, sanastoja ja symboleita, mysteerioita, jumalanpalvelukset, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja ja perinteitä ja niihin liittyviä pyhiä ihmisiä

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta. **Ortodoksinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S1 Suhde omaan uskontoon:** Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.	**Vuosiluokka 1** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja joulun perinteitä ▪ Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. **S3 Hyvä elämä:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta **Vuosiluokka 2** **S1 Suhde omaan uskontoon:** ▪ Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, perinteitä ja niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Oppilaan oma nimikkopyhä. ▪ Kirkon keskeisiä käsitteitä, sanastoja ja symboleita. Mysteerioiden tarkastelua. Tutustutaan erilaisiin jumalanpalveluksiin, kirkkomusiikkiin ja kirkkorakennukseen. ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S2 Uskontojen maailma:** ▪ Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus **S3 Hyvä elämä:** ▪ Pohditaan elämänkysymyksiä ortodoksisesta näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla. ▪ Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T8**	
T2: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1**				
T3: Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	**S1**				
T4: Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	**S2**				
T5: Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1, S3**				

T6: Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S1-S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S2 Uskontojen maailma:** Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. **Ortodoksinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:**			
T7: Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L7	**S3**	**S2 Uskontojen maailma:** Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.			

T8: Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L5, L6, L7	**S1, S3**	**Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainenhyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä. **Ortodoksinen uskonto, keskeiset sisältöalueet:** **S3 Hyvä elämä:** Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

9. Tukimateriaali

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Ortodoksinen 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T4	L2, L3, L4, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 4	Jouluun liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja joulun perinteitä.
T5, T6, T8	L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä.
T7	L3, L7	S3	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Uskonto/Ortodoksinen 2.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä elämänkatsomustiedon ja muiden uskontojen kanssa

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6, T7	L2, L3, L6, L7	S3	Opetus omana ryhmänä 6	Pohditaan elämänkysymyksiä ortodoksisesta näkökulmasta valittujen Raamatun kertomusten avulla.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 5	Kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, perinteitä ja niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Oppilaan oma nimikkopyhä.
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Kirkon keskeisiä käsitteitä, sanastoja ja symboleita. Mysteerioiden tarkastelua. Tutustutaan erilaisiin jumalanpalveluksiin, kirkkomusiikkiin ja kirkkorakennukseen.
T3, T4	L2, L3, L7	S1, S2	Opetus yhdessä 8	Uskontojen maailma: oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T7, T8	L1, L2, L3, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

ELÄMÄN KATSOMUSTIETO

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Elämänkatsomustiedon kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/502088

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, elämänkatsomustieto:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39926/vlk/40360/vuosi/3790730

Luvut 2-7 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin elämänkatsomustieto -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu elämänkatsomustiedon tavoitteet T1-T9 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 8 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Arvot elämänkatsomustiedossa

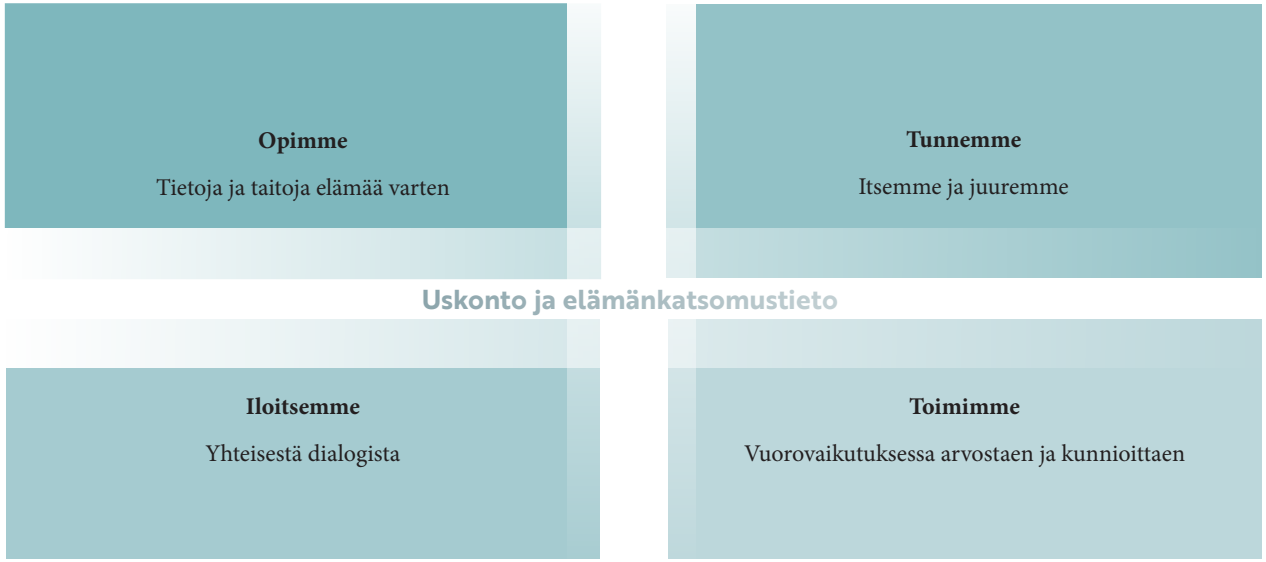

3. Elämänkatsomustieto eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Siirtymävaiheissa huomioitavat tehtävät

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen huoltajat tarvitsevat tietoa uskontojen ja elämänkatsomustiedon oppiaineiden tavoitteista, sisällöistä ja toteuttamistavoista. Niistä koulun rehtori/johtaja kertoo esimerkiksi tutustumistilaisuudessa. Tarvittaessa varataan aikaa henkilökohtaiseen keskusteluun huoltajien kanssa. Mahdollisen opettajavaihdon yhteydessä siirryttäessä luokka-asteelta toiselle keskustellaan opettajien kesken tarvittaessa uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvistä asioista. Siirryttäessä vuosiluokalta 6 yläkouluun merkitään tiedonsiirtolomakkeeseen myös uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetusjärjestelyihin liittyvät asiat.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Uskontojen ja elämänkatsomustiedon tehtävät ja sisältöalueet ovat monessa suhteessa yhteneväiset, kuten esimerkiksi hyvän elämän etsiminen, monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttaminen sekä oman ja toisen uskonnon ja erilaisten näkemysten kunnioittaminen.

Elämänkatsomustiedon tehtävät ja tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen lähtökohtana on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Oppilaan minäkuvaa ja kasvua pyritään vahvistamaan oman kulttuuriperinnön tuntemisen ja arvostamisen kautta. Erilaisten katsomusten ja uskontojen maailmaan tutustuminen aloitetaan luontevasti luokan oppilaiden perheiden ja lähiympäristön kautta. Kasvamista hyvään elämään opiskellaan ja harjoitellaan arkipäivästä nousevien tilanteiden kautta. Oppilasta ohjataan kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa tuetaan oppilaan pyrkimystä rakentaa omaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin sekä kulttuureihin. Oppilaita ohjataan eettiseen ajatteluun käsittelemällä valittuja teemoja monipuolisesti. Opetuksessa on keskeistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen omien näkemysten muodostamiseen ja perusteluun.

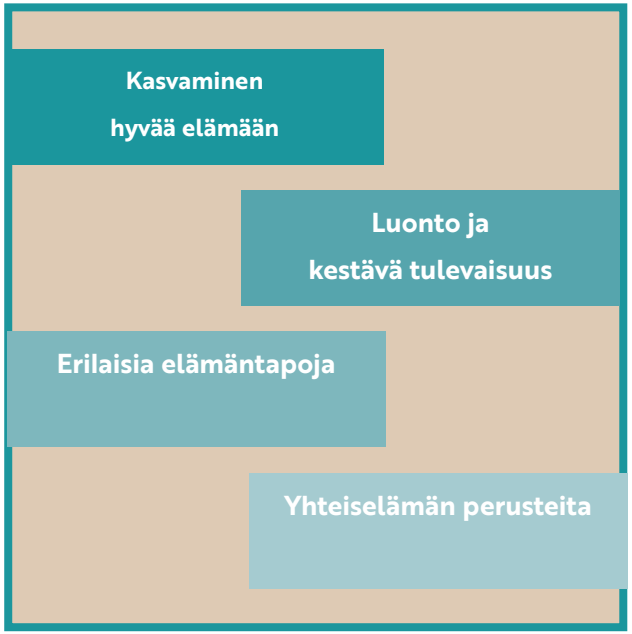

Elämänkatsomustiedon sisältöalueet

Maakunnallisen mallin sisällöt vuosiluokilla 1 ja 2

Alla on esitetty vuosiluokkien 1-2 yhdessä ja erikseen opetettavien jaksojen sisällöt pääpiirteittäin.

OPIN ELÄMÄÄN YHDESSÄ TOISTEN KANSSA
1-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, erilaisuus ja suvaitsevaisuus
- Erilaisia elämäntapoja: oppilaiden perhe, tavat ja perinteet
- Minä ja luonto

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä
- UO: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, ikoneita ja perinteitä
- UJ: Juutalaiseen elämänkaareen liittyviä perinteitä ja tapoja, juutalaisen kalenterin juhlia
- UI: Islamilaisen kalenterin tärkeimmät juhlat, elämänkaareen liittyvät perinteet, tutustutaan alustavasti Koraaniin ja islamilaiseen yhteisöön
- UK: Jouluun ja pääsiäiseen liittyviä Raamatun kertomuksia, Neitsyt Maria ja muita pyhiä ihmisiä
- Et: Joulun ja pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella

2-luokka

Yhdessä:

- Yhteiselämän perusteita: yhdessä kasvaminen ja tunteet, teot ja niiden seuraukset, lapsen oikeudet
- Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus

Uskonnot ja et erikseen:

- UE: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkkovuoden ja kristillisen elämänkaaren juhlia, tapoja, virsiä ja musiikkia, seurakunnan elämää
- UO: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja kirkkorakennus
- UJ: Elämänkysymysten pohdintaa, juutalaisen opin perusteita, tutustutaan seurakuntaan ja synagogaan
- UI: Elämänkysymysten pohdintaa, islamin opin perusteita ja uskonnollisia velvollisuuksia, tutustutaan alusta-

vasti perimätietoon

- UK: Elämänkysymysten pohdintaa, kirkon keskeisiä käsitteitä ja symboleita, kirkkorakennus ja seurakunta
- Et: Elämänkaaren juhlia, erilaisia elämänmuotoja

4. Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Maakunnallisena toteutuksena eri uskontoja ja elämänkatsomustietoa opiskelevia oppilaita opetetaan yhdessä soveltuvin osin. Opetuksessa käytetään joustavasti erilaisia ryhmittelyjä tarpeen mukaan.

Vuosiluokalla 1 erikseen opetettavien sisältökokonaisuuksien opetusjärjestelyistä vastaa opettaja. Hän voi eriyttää ryhmät esimerkiksi yhteistyössä rinnakkaisluokan opettajan tai jonkun muun luokan opettajan kanssa. Tässä ikävaiheessa lähiopetus omalla koululla on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisin opetusmuoto. Vuosiluokalla 2 eriyttävällä jaksolla käytetään apuna etäopetusmahdollisuutta. Yhdysluokkaopetuksessa opetuksen jaksotus järjestetään toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työtapoina käytetään monipuolisesti erilaisia oppilaan ikäkauteen sopivia opetusmenetelmiä. Opetusta täydentävät esimerkiksi oppikirjat, dialoginen oppiminen, yksilö- ja ryhmäprojektit, draama, kuvamateriaali, musiikki ja videot sekä tietotekniikka. Keskustelulla ja erilaisten näkemysten esittämisellä on merkityksellinen sija opetuksessa.

Opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon omalla paikkakunnalla toimivien yhteistyötahojen tarjoamat mahdollisuudet. Esimerkiksi erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa voidaan tehdä monenlaista opetusta rikastavaa ja monipuolistavaa yhteistyötä mm. vierailujen ja vierailijoiden avulla. Tätä yhteistyötä varten on laadittu maakunnalliset yhteistyösuunnitelmapohjat, joita kunnissa voidaan käyttää.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Elämänkatsomustiedossa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Elämänkatsomustieto arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriytettynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä. Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev. lut)

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev. lut.)	Arvointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9. luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosanan yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Huomio! Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 56

”Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen”.

7.Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T2 ja T4-T5
2	T1-T5

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
T1: Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua **Laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4**	**S1-S4**	**S1 Kasvaminen hyvään elämään.** Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.	**Vuosiluokka 1** **S1 Kasvaminen hyvään elämään:** ▪ Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt. ▪ Pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella. **S2 Erilaisia elämäntapoja:** ▪ Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin. ▪ Joulun perinteitä ▪ Pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella. **S3 Yhteiselämän perusteita:** ▪ Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus. **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** ▪ Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta. **Vuosiluokka 2** **S1 Kasvaminen hyvään elämään:** ▪ Yhteiselämän perusteita: oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, oikea ja väärä. **S2 Erilaisia elämäntapoja:** ▪ Elämänkaaren juhlia: nimiäiset, aikuistumisjuhla, siviilivihkiminen ja hautajaiset. ▪ Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus. **S3 Yhteiselämän perusteita:** ▪ Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet. **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** ▪ Erilaisia elämänmuotoja maapallolla, maailman syntykertomuksia.	**Vuosiluokka 1 ja 2:** **T1-T9**
T2: Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin **Laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7**	**S2**			
T3: Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1**			
T4: Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L7	**S1-S4**	**S2 Erilaisia elämäntapoja:** Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan		
T5: Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3, L4	**S1-S3**			

T6: Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3, L7	**S1-S4**	**S3 Yhteiselämän perusteita:** Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.		
T7: Opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S2**			
T8: Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L7	**S1-S4**	**S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.		
T9: Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L5, L7	**S4**			
Koulun/opettajan omat tarkennukset:				

8. Tukimateriaali

Elämänkatsomustieto 1.lk

Osa jaksoista opetetaan yhdessä uskontojen kanssa.

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T1, T2, T3	L1, L2, L4, L7	S1	Opetus yhdessä 6	Yhteiselämän perusteita: tutustuminen ja ystävyys, koulun ja luokan säännöt.
T1, T2, T7	L1, L2, L4, L7	S2	Opetus yhdessä 7	Erilaisia perheitä ja elämäntapoja: tutustutaan oppilaiden perheen ja suvun tapoihin ja perinteisiin.
T7	L2, L4	S2	Opetus omana ryhmänä 4	Joulun perinteitä.
T4, T5, T6, T8	L1, L2, L4, L5, L6, L7	S3	Opetus yhdessä 7	Yhteiselämän perusteita: omatunto, rehellisyys, syrjäytymisen ehkäisy, erilaisuus ja suvaitsevaisuus.
T1, T2, T3, T7	L1, L2, L4, L7	S1, S2	Opetus omana ryhmänä 5	Pääsiäisen perinteitä, erilaisia tapoja ajatella.
T9	L3, L5, L7	S4	Opetus yhdessä 5	Minä ja luonto: ihmisen ja luonnon vuorovaikutus, yhteinen vastuumme luonnosta.

Maakunnallinen opetussuunnitelma

Elämänkatsomustieto 2. luokka

Osa jaksoista opetataan yhdessä uskontojen kanssa.

Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Sisällöt	Opetusjärjestelyt ja tuntimäärä	Sisällöt tarkennettuina
T5, T6	L1, L3, L4, L7	S1	Opetus omana ryhmänä 6	Yhteiselämän perusteita: oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, oikea ja väärä.
T1, T3, T7	L1, L2, L4, L7	S2	Opetus omana ryhmänä 5	Elämänkaaren juhlia: nimiäiset, aikuistumisjuhla, siviilivihkiminen ja hautajaiset.
T1, T2, T3, T9	L1, L2, L3, L4, L5, L7	S4	Opetus omana ryhmänä 6	Erilaisia elämänmuotoja maapallolla, maailman syntykertomuksia.
T3, T4, T7	L1, L2, L4, L7	S2	Opetus yhdessä 8	Oppilaiden lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden keskeiset tavat ja juhlat, myös uskonnottomuus.
T5, T6, T8	L1, L2, L3, L4, L5, L7	S3	Opetus yhdessä 9	Yhdessä kasvaminen ja tunteet: vastuu toisesta ihmisestä, toisen asemaan eläytyminen, lapsen oikeudet.

MUSiiKKI

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Musiikin kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/466343

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, musiikki:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39927/vlk/40362/vuosi/2952704

Luvut 2-7 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin musiikki-oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu musiikin tavoitteet T1-T8 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Musiikki eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Musiikinopetus on muiden taide- ja taitoaineiden tapaan hyvin laaja-alaista. Etelä-Pohjanmaa omaa vahvan ja rikkaan musiikillisen kulttuuriperimän. Vahvan perinteen nykyilmentymiä ovat muun muassa rytmimusiikin tapahtumien laaja kirjo ja opetus- ja kehittämistyön monipuolisuus.

3. Opetustilanteen työturvallisuus

Musiikinopetuksen tulee täyttää valtakunnallisen perusopetuksen tavoitteet kohdan T10, Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa, mukaisesti. Keskeinen turvallisuuteen vaikuttava asia on melutason säilyminen kohtuullisena eli 85 dB:n tuntumassa. Opettajan on työtilanteessa valvottava vahvistinlaitteiden käyttöä ja opastettava oppilaita niiden turvalliseen käyttöön.

Musiikinopetuksesta aiheutuu kohtuullisen kokoisessa ryhmässäkin merkittävää meluhaittaa. Melualtistus vaikuttaa jokaiseen ihmiseen yksilöllisesti. Myös kuulon vaurioitumiskynnys on yksilöllinen. Opetustilanteessa tulee minimoida kuulovaurion riski.

Oppilaalla pitää olla mahdollisuus käyttää kuulosuojaimia musiikinopetuksessa. Koulun tulee tarjota joko kertakäyttöisten korvatulppien tai kuppisuojainten käyttömahdollisuus erityisesti yhtyemusisoinnissa. Kuulon suojaamisen tarve korostuu ylemmille luokka-asteille siirryttäessä muun muassa oppilaiden fyysisen koon kasvun seurauksena ja sähköisten soitinten käytön lisääntyessä. Mikäli luokan melutaso ylittää 85 dB (SPL), tulee siitä ilmoittaa luokkatilassa seinälle asetettavalla varoituskuvalla. Opettajan tulee kaikilla luokka-asteilla opastaa ryhmiä ja oppilaita kuulon suojaamiseen.

4. Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Musiikin oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa laulaen, leikkien, soittaen sekä kuunnellen. Oppilaiden omalle musiikin- ja taiteentuottamiselle annetaan tilaa ja mahdollisuuksia. Musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin tutustutaan ikätasolle sopivalla tavalla. Oppilaille opetetaan terveen ja luonnollisen äänenkäytön perusteet. Hyvään lauluasentoon sekä oikeaan hengitystekniikkaan kiinnitetään huomiota.

Oppilaille luodaan mahdollisuudet käyttää ja hyödyntää erilaisia työtapoja. Luokilla 1-2 korostuvat yhteismusisointiin valmentavat harjoitukset, joiden on tarkoitus ohjata lasta omaksumaan yhteismusisoinnissa tarvittavia taitoja.

- Soittimistona ovat koulusoittimet, mm. erilaiset käsiperkussiosoittimet. Harjoituksissa käytetään myös oppilaan omalla kehollaan tuottamia kehorytmejä.
- Melodia- ja sointusoittimina käytetään esimerkiksi erilaisia laattasoittimia, nokkahuilua, kitaraa, ukulelea, kanteletta ja pianoa.
- Opettajan johdolla tutustutaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen musiikillisessa toiminnassa.
- Oppilaiden ideoille annetaan tilaa toteuttamalla pienimuotoisia sävellyksiä em. työvälineitä käyttäen.
- Oppilas aktivoidaan musiikkiliikunnan avulla ymmärtämään laajemmin musiikin vaikutusta ihmiseen. Erilaiset leikit, harjoitteet ja improvisointi auttavat lasta hahmottamaan kehollista olemustaan ja tekevät musiikin kokemisesta kokonaisvaltaista. Musiikin avulla rentoutuminen auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin hoitavaa merkitystä.
- Laulamisessa kiinnitetään huomiota terveeseen äänenkäyttöön ja monipuoliseen lauluohjelmistoon lastenlauluista kansanlauluihin ja helppoihin vieraskielisiin lauluihin.

Tavoitteena on luoda erilaisia oppimistilanteita, joissa erilaiset työtavat sekä rohkaisevat omaan ideointiin että ohjaavat lasta vuorovaikutukseen muiden oppilaiden kanssa. Oppimisen ilon kokeminen ja rohkaisu myönteisiin musiikkikokemuksiin innostavat oppilasta luoviin ratkaisuihin.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikissa opettaja tekee eriyttämistä jatkuvasti opetustilanteessa ja huomioi oppilaiden erilaiset lähtökohdat musiikin taidoissa ja tiedoissa. Kaikessa musiikinopetuksessa on keskeistä oppilaan kannustaminen ja rohkaiseminen; myönteinen asenne oppilaan mahdollisuuksiin oppia uutta omien aiemmin opittujen tietojen ja taitojen päälle. Musiikinopetuksessa tarvitaan yksilöllistä tukea ja eriyttämistä, joissa huomioidaan yksittäisen oppilaan tarpeet ja vahvuudet. Hyvin suunnitellut tukitoimet takaavat samalla työrauhan ja oppimisedellytykset sekä ryhmälle että yksittäiselle oppilaalle.

Musiikissa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Musiikin oppiaine soveltuu monimuotoisuutensa vuoksi minkä tahansa muun oppiaineen eheyttäviin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikki arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

7. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T8
2	T1-T8

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin sisällöittäin kootusti (suluissa tarkennus myös laaja-alaisen osaamisen teemoihin)	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
Osallisuus		**S1 Miten musiikissa toimitaan:**	**Tavoitteiden sisällössä S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa painotettavat teemat:** **T1 ja T8: OSALLISUUS** Ihmisenä kasvu ja identiteetin rakentuminen ▪ Lapsi harjoittelee sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja ryhmän jäsenenä musiikki- ja muiden harjoitteiden avulla (L1, L2, L3, L7,) **Tavoitteiden sisällöissä S1 Miten musiikissa toimitaan ja S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa painotettavat teemat:** **T1 ja T8: OSALLISUUS** Erilaisten taitojen ja persoonallisuuksien hyväksyminen ja arvostaminen musiikkitoiminnassa ▪ Lasta rohkaistaan osallistumaan ryhmässä musiikilliseen tekemiseen ja hyväksymään ryhmän muut jäsenet. (L2, L3, L6, L7) **T1: HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS** Kuulon suojaaminen ▪ Käydään läpi kuulonsuojelun keskeiset periaatteet oppilaiden kanssa. (L3) Musiikkilaitteistojen turvallinen käyttö ▪ Oppilas ymmärtää käsihygienian merkityksen soittoharrastuksessa ja oppii oikean tavan käyttää soitinta. (L3, L5) Ergonomia ▪ Oppilas oppii, miten musiikkiluokassa toimitaan ja miten esimerkiksi soittimien asettelu ja luokan siisteys vaikuttavat työskentelyyn. Tunneilla harjoitellaan soitinten oikeaoppista käsittelyä ja soittotapaa sekä kiinnitetään huomiota hyvään laulu- ja soittoasentoon. Oppilas tutustuu siihen, miten hyvä ergonomia vaikuttaa soittoon ja äänen tuottamiseen. (L3) Musiikin vaikutus ihmisen hyvinvointiin ▪ Kaikilla luokka-asteilla 1-9 tutustutaan oppilaiden ikä ja valmiudet huomioiden erilaisiin musiikin kokemistapoihin. Tehdään erilaisia rentoutus- ja keskittymisharjoituksia, harjoitellaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja laulaen, musisoiden, kuunnellen, katsellen, liikkuen ja draamaa musiikkiin yhdistämällä. Harjoitteiden tavoitteena on lisätä kouluviihtyvyyttä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja. (L1-L7)	**Vuosiluokat 1 ja 2:** **T1-T8**	
T1: Ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L7	**S1-S4**	Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.			

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin sisällöittäin kootusti (suluissa tarkennus myös laaja-alaisen osaamisen teemoihin)	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
Musisointi ja luova tuottaminen T2: Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä Laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4	**S1-S4**	S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto	**Tavoitteiden sisällöissä S1 Miten musiikissa toimitaan ja S2 Mistä musiikki muodostuu painotettavat teemat:** **T2-T8: MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN** Musiikkiteknologian käyttö ▪ Tutustutaan erilaisiin web-sovelluksiin opettajan johdolla. (L1-L7) ▪ Esimerkkejä soveltuvista web-sovelluksista: http://www.salsabeatmachine.org/ http://www.buttonbass.com/ http://louhimo.com/opetusmateriaalit/ **Tavoitteiden sisällössä S2 Mistä musiikki muodostuu painotettava teema:** **T2-T8: MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN** Musiikin peruskäsitteet ▪ Oppilas tutustuu musiikin peruskäsitteisiin liikkuen, laulaen, soittaen, kuunnellen ja katsellen. (L1, L2, L4) **Tavoitteiden sisällöissä S2 Mistä musiikki muodostuu ja S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa painotettavat teemat:** **T2-T8: MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN** Musiikin kuuntelu, ääniympäristöt, kuullun tulkinta ja kuullusta keskusteleminen ▪ Oppilaiden kanssa tutustutaan erilaisiin kuuntelutapoihin. Tuotetaan äänimaisemaa valmiiseen tekstiin. Voidaan toteuttaa esimerkiksi kuunnelma. Kaikilla luokka-asteilla opetellaan keskittynyttä kuuntelua. (L1, L2) **Tavoitteiden sisällöissä S1-S4 painotettavat teemat:** **T2-T8: MUSIIKIN OPETUS JA MUUT OPPIAINEET SEKÄ EHEYTTÄVÄT TEEMAT** ▪ Kaikilla peruskoulun luokka-asteilla 1-9 toteutetaan oppiainerajat ylittävää opetusta. Toteutetaan luokassa ja luokan ulkopuolella erilaisia projekteja yhdessä eri oppiaineiden kanssa. Tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. kunnissa toimivat musiikkiopistot, kansalaisopistot, seurakunnat, kirjastot, teatterit, museot, yhdistykset, festivaalit, orkesterit, vanhainkodit, sairaalat, yritykset). (L1-L7) **T2-T8: MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN** Musisointi ▪ Tutustutaan musiikkiin liikkuen, leikkien, laulaen ja koulusoittimilla soittaen. Käytetään erilaisia yhtyesoittoon valmentavia harjoitteita. (L1-L7)	**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T8**	

T3: Kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen. **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4	**S1-S4**	**S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. **Katso yllä**	Luovuus ja improvisaatio ▪ Oppilaat tuottavat yksin ja ryhmässä loruja ja riimejä sekä rytmejä ja ääniä tuottaen esimerkiksi pieniä säkeistöllisiä lauluja, kuunnelmia, satujen äänimaisemia, musiikkimaalausta. (L1, L2, L4, L6) http://yle.fi/vintti/yle.fi/tehosto.yle.fi/ ▪ Laulu, loru, tanssi, kuva, soitto ja tarina ovat elementtejä, joista voidaan kehittää uusia leikkejä ja yhdistelmiä		
T4: Antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja. **Laaja-alainen osaaminen:** L5, L6	**S1-S4**				
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			**Tavoitteen sisällöissä S1-S3 painotettavat teemat (katso myös ed. kohdat)::** **T5: OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA** Tiedonhakutaidot ▪ Oppilaat tutustuvat lähikirjaston musiikkiosastoon. Internetistä voidaan etsiä tietoa esimerkiksi musiikinkirjassa olevasta laulusta ja sen esittäjästä.(L1, L4, L5, L6, L7) **Tavoitteen sisällöissä S1-S4 painotettavat teemat:** **T5: OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA** Harjoittelun merkitys ja itseohjautuvuus ▪ Oppilaat opettelevat ulkoa esimerkiksi juhlissa esitettävää ohjelmistoa. Tunneilla kerrataan keskeistä musiikkimateriaalia esimerkiksi erilaisin sovituksin. ▪ Kaikilla luokka-asteilla korostetaan keskittymiskyvyn merkitystä musiikin harjoittelussa.(L1, L3, L6, L7)		
T5: Innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta. **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4	**S1-S4**				

			Konserttikasvatus ▪ Konserttikasvatusta tulee toteuttaa suunnitelmallisesti ja monimuotoisesti jokaisella luokka-asteella peruskoulun luokilla 1-9. Konsertteja voidaan järjestää koulun tiloissa vierailukonserttina ja osa konserteista on hyvä järjestää koulun ulkopuolisissa tiloissa, jotka on suunniteltu musiikin esittämiseen. ▪ Konsertin (tai muun elävän musiikin esityksen kuten musikaalin tai oopperan) vuosittaisessa valinnassa tulee noudattaa monipuolisuutta. Musiikinopettajan tulee huomioida oppilasryhmän ikä ja valmiudet konserttikohdetta valittaessa. Soveltuvia, rahallisesti tuettuja koulukonsertteja tarjoaa esimerkiksi Konserttikeskus. ▪ Konserttikasvatuksen tavoitteena on opettaa konsertissa käymiseen kuuluvia tapoja ja tutustuttaa oppilaita konsertteja järjestäviin tahoihin, mekanismeihin ja tiloihin, joissa konsertteja järjestetään. Konserttikäyntien tulee palvella oppiainerajat ylittävää opetusta esimerkiksi kuvataiteen, historian, uskonnon, kielten ja yhteiskuntaopin oppiaineissa. ▪ Vuosittain toteutettavan vähintään yhden konserttikäynnin lisäksi koulun tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää koululle tarjottavia ilmaiskonsertteja, joita tarjoavat esimerkiksi klassiset orkesterit ja kuntien kulttuuritoimet, uskonnolliset yhteisöt, sekä esimerkiksi Taikalamppu-verkoston Louhimo. (L1, L2, L3, L7)		
Opetussuunnitelman perusteet: **Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2**	**Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2** **Tarkennukset tavoitteisiin sisällöittäin kootusti** **(suluissa tarkennus myös laaja-alaisen osaamisen teemoihin)**	**Vuosiluokkaistus**	**Huomioita!**
T6: Auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä **Laaja-alainen osaaminen:** L4	**S1-S4**	**S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:** Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.	**Katso yllä**	**Vuosiluokat 1-2:** **T1-T8**	

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			**Katso yllä**		
T7: Ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa **Laaja-alainen osaaminen:** L7	**S1-S4**				
Oppimaan oppiminen musiikissa			**Tavoitteen sisällöissä S1-S4 painotettavat teemat (katso myös ed. kohdat):** **T8: KULTTUURINEN YMMÄRRYS JA MONILUKUTAITO** Länsimaisen musiikin historia ▪ Oppilas tutustuu koti- ja ulkomaiseen konserttimusiikkiin kuuntelemalla ja keskustelemalla, eläytyen ja kokien (L1, L2) ▪ Soveltuvaa materiaalia: ▪ Katri Kirkkopelto: Jean Sibeliuksen matkassa, Soiva metsä-kirja ja CD, ISBM 9789522882158 Eri musiikkikulttuureihin tutustuminen ▪ Oppilaat tutustuvat eri musiikkikulttuureihin erilaisina ilmiölähtöisinä kokonaisuuksina liikkuen, leikkien, laulaen, kuunnellen, katsellen ja keskustellen. (L1, L2)		
T8: Tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa **Laaja-alainen osaaminen:** L1	**S1-S4**				

Koulun/opettajan omat tarkennukset:

KuVa TAiDE

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Kuvataiteen kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/466342

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, kuvataide:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/40430

Luvut 2-6 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin kuvataide -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu kuvataiteen tavoitteet T1-T11 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Arvot kuvataiteessa

Opimme

itsestämme, toisistamme, ympäristöstämme ja maailmastamme kuvataiteen työtapoja, välineitä ja käsitteitä kriittisesti hyödyntäen yksin ja yhdessä.

Tunnemme

itsemme ja huomioimme toiset visuaalisessa kulttuurissa toimiessamme sekä harjoittelemme samalla elämänhallintataitoja.

Kuvataide

Iloitsemme

osallisuudesta ja visuaalisen kulttuurin taitojen karttumisesta sekä yhdessä tekemisestä yrittäjämäistä toimintatapaa vaalien.

Toimimme

vuorovaikutuksessa muiden kanssa tasa-arvoisesti rakentaen yhdessä kestävää tulevaisuutta.

3. Kuvataiteen tavoitteiden maakunnalliset painotukset

MIKSI?
1. Tutkitaan ja ilmaistaan kulttuurista moninaisuutta taiteen keinoin (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
2. Kuvien tuottamisella ja tulkitsemisella vahvistetaan oppilaan identiteetin rakentumista (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
3. Kehitetään kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
4. Kannustaa monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
5. Tukee oppilaan kriittisen ajattelun kehittämistä (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
6. Rohkaisee vaikuttamaan taiteen keinoin omaan kestävään elinympäristöön ja yhteiskuntaan sekä tulevaisuuteen (T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11)
7. Antaa visuaalisia välineitä itseilmaisuun (T3, T4, T5, T9)
8. Antaa mahdollisuuksia yhteistoiminnalliseen työskentelyyn ja yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (T2, T5, T6, T11)

Kaikissa kuvataiteen tavoitteissa (T) toteutuvat kaikki sisältöalueet (S1, S2 ja S3) valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Laaja-alaiset osaamisen alueet (L) on sidottu valtakunnallisesti ePerusteissa tavoitteisiin (T). Kaikilla luokka-asteilla on yhtenevät tavoitteet. Vuosiluokkien 1 ja 2 sisällöt ovat yhtenevät, kuten myös luokilla 3–6. Vuosiluokalla 7 on omat päättöarviointiin tähtäävät sisältönsä.

4. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Erityisiä painoalueita hyödynnetään luokka-astekohtaisesti. Toisaalta eri luokka-asteiden erityisistä painoalueista voi muodostaa kokonaisuuden, josta näkee koko perusopetuksen kuvataiteen minimitavoitteet. Opiskelun erityiset painoalueet on myös tummennettu vuosiluokittain tavoitekuvauksiin.

Vuosiluokat 1 ja 2:

- Ihmisen muodon hahmottaminen oman kehon kautta
- Havainnoidaan tilaa - kokemuksien saaminen erilaisista tiloista
- Värien sekoittelu
- Kuvakerronta

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

5. Oppilaan arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Kuvataide arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

6. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T11
2	T1-T11

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin kootusti	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu					
T1: Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3, L4, L5	**S1-S3**	**S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.	**MITÄ?** *MITEN?* **1. IHMISEN MITTASUHTEET: T2, T3, T4 ja T5** ▪ **Ihmisen muodon hahmottaminen oman kehon kautta** ▪ *Oppilaat kehon piirtäminen voimapaperille, lumienkelit, lumiukko, croques* **2. TILAN KUVAAMINEN: T1, T2, T3, T4, T5** ▪ **Havainnoidaan tilaa – kokemuksien saaminen erilaisista tiloista** ▪ Minä – suhde ympäristöön ▪ *Majat* **3. VÄRIOPPI: T3 ja T7** ▪ Päävärit ja välivärit ▪ **Värien sekoittelu** ▪ *Vesivärit (eli akvarellivärit) ja peitevärit* **4. KOLMIULOTTEINEN MUOTOILU JA RAKENTELU ERI MATERIAALEISTA: T1, T2, T3, T4, T5 ja T11** ▪ Muovailuvaha ja muut massat ▪ Rakentelua eri materiaaleista ▪ *Kierrätysmateriaali* **5. GRAFIIKKAAN TUTUSTUMINEN: T4 ja T5** ▪ **Leimasinpainanta** **6. VALOKUVA - LIIKKUVA KUVA: T1, T2, T3, T4, T5, T6 ja T7** ▪ **Kuvakerronta** ▪ Sarjakuvat **7. KUVAN MONILUKUTAITO: T1, T2, T3, T6, T8 ja T10** ▪ Taidekuvan tulkinta (esim. Suomen kulta-ajan taide) ▪ *Kirjoitetaan kuvasta tarina, harjoitellaan erilaisten kuvien katsomista* **8. VISUAALISEN KULTTUURIN KENTTÄÄN TUTUSTUMINEN: T1, T2, T3, T8, T9, T10 ja T11** ▪ Oma koti, koulu ▪ *Tutustutaan oppilaan omaan ympäristöön ja esineistöön* **9. VISUAALISEN ALUEEN MEDIATAIDOT : T2, T7 ja T10** ▪ Tietoisuus ketä saa kuvata ja miten kuvaa saa käyttää	**Vuosiluokka 1:** **T1-T11** **Vuosiluokka 2:** **T1-T11**	**Prosessin ja tuotoksen arviointi** ▪ Oman työn arvostaminen, työhön keskittyminen ▪ Katsotaan tuotoksia, havainnoidaan onnistumisia, piirteitä ja ominaisuuksia eri näkökulmista ja osa-alueilta. ▪ (Työn sanallistaminen, erilaisten onnistumisen sanallistaminen: esim. piirrosjälki, värien käyttö, mielikuvituksellisuus, sommittelu…)

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin kootusti	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T2: Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L4, L5, L6	**S1-S3**	**S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.		**Vuosiluokka 1:** **T1-T11** **Vuosiluokka 2:** **T1-T11**	**Prosessin ja tuotoksen arviointi** ▪ Oman työn arvostaminen, työhön keskittyminen ▪ Katsotaan tuotoksia, havainnoidaan onnistumisia, piirteitä ja ominaisuuksia eri näkökulmista ja osa-alueilta. ▪ (Työn sanallistaminen, erilaisten onnistumisen sanallistaminen: esim. piirrosjälki, värien käyttö, mielikuvituksellisuus, sommittelu…)
T3: Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L4, L5	**S1-S3**	**S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.			
Kuvallinen tuottaminen					
T4: Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L5, L6	**S1-S3**				

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin kootusti	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T5: Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L3, L5	**S1-S3**			**Vuosiluokka 1:** **T1-T11** **Vuosiluokka 2:** **T1-T11**	**Prosessin ja tuotoksen arviointi** ▪ Oman työn arvostaminen, työhön keskittyminen ▪ Katsotaan tuotoksia, havainnoidaan onnistumisia, piirteitä ja ominaisuuksia eri näkökulmista ja osa-alueilta. ▪ (Työn sanallistaminen, erilaisten onnistumisen sanallistaminen: esim. piirrosjälki, värien käyttö, mielikuvituksellisuus, sommittelu…)
T6: Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4, L7	**S1-S3**				
Visuaalisen kulttuurin tulkinta					
T7: Ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5, L6	**S1-S3**				

T8: Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L6, L7	**S1-S3**				
T9: Innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L5, L6	**S1-S3**				
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen					
T10: Ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L6, L7	**S1-S3**				
T11: Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L4, L7	**S1-S3**				
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

KÄSI TYÖ

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Käsityön kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/530524

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, käsityö:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39928/vlk/40365/vuosi/3439669

Luvut 2-7 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin käsityö-oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu käsityön tavoitteet T1-T5 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus. Lukuun 8 on koottu maakunnallista tukimateriaalia.

2. Käsityö eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Etelä-Pohjanmaalla käsityön painotusalue perusopetuksessa **on oppiainerajat ylittävää tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa.**

Opetus on kaikille yhteistä, monimateriaalista käsityötä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tekstiilityö ja tekninen työ ovat käsityö-oppiaineen oppisisältöjä.

- Käsityö-oppiaineen yhteiset tavoitteet ja sisällöt
- Käsityöhön ei sisälly eri oppimääriä, eivätkä oppilaat tee valintaa käsityön eri osa-alueiden kesken (jakoa teknisen/tekstiilityön ryhmiin ei ole, vain yhteinen käsityö).
- Opetuksessa käytetään sekä teknisen työn että tekstiilityön työtapoja, oppimisympäristöjä ja materiaaleja.

Kokonainen käsityöprosessi perusopetuksessa tarkoittaa sitä, että **oppilas suorittaa itse tai ryhmän aktiivisena jäsenenä prosessin kaikki eri vaiheet**, joita ovat **ideointi, suunnittelu, valmistus ja arviointi**. Kokonaiseen käsityöhön kuuluvat kaikki vaiheet siten, että jos jokin vaihe jää toteutumatta, on prosessi ositettua käsityötä. Arviointi koskee tuotosta, prosessia ja/tai ennakkoon annettua arvioinnin tai dokumentoinnin kohdetta (ks. eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma luku 6).

Käsityökulttuuri:

- Oman maakunnan käsityöhistoria
- Maakuntamuseot
- Kotiseutumuseo
- Käsityöyrittäjyys
- Osallisuus ja yhdessä tekeminen

Yrittäjämäinen toimintatapa:

- Oman maakunnan yritteliäisyyden ja pienyrittäjien paikallisen merkityksen tunnistaminen.

- Oman yrittäjämäisen toimintatavan merkitys kaikessa tekemisessä

3. Opetusjärjestelyt käytännössä

Rehtorin rooli

- tuntien palkitus/samanaikaisopetus
- tilat (vuosiluokalta 1 lähtien)
- välineet (mm. dokumentointi)
- suunnitteluaika

↓

Opettajan rooli

- yhteissuunnittelua ks-opettajat ja muut opettajat, kenties myös ulkopuoliset asiantuntijat
- ohjausta ja opetusta

↓

Oppilas

- ideointi
- suunnittelut ja kokeilut
- tekeminen
- arviointi

4. Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Käsityön opetuksessa tulee varmistaa asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit jo alkuopetuksesta lähtien.

Kokonainen käsityöprosessi vuosiluokilla 1-2

- Ohjattu suunnittelu
- Materiaaleihin tutustuminen
- Materiaalin taloudellinen käyttö
- Yritteliäs toiminta
- Työturvallisuus
- Dokumentointi
- Arviointi
- Töiden esillelaitto

Käsityö voi sisältää vuosiluokilla 1-2 seuraavia asioita:

- saksilla leikkaamista viivaa pitkin
- yksinkertaisen kaavan käyttöä
- nuppineulojen käyttöä
- langan pujottamista neulan silmään
- solmun tekemistä langan päähän
- kirjontapistoja
- päättelemistä
- koukulla virkkaamista (vähintään ketjusilmukka)
- valinnan mukaan kudontaa/punontaa/huovutusta/painantaa/värjäystä
- sahaamista
- naulaamista
- hiontaa
- pintakäsittelyä
- liimaamista
- mittaamista ja merkitsemistä.

5. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Käsityössä opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

6. Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Käsityö arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

7.Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T2 ja T4-T5
2	T1-T5

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset laaja-alaiseen osaamiseen kaikissa tavoitteeseen liittyvissä sisällöissä	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T1: Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön Laaja-alainen osaaminen: L1, L2	**S1-S4**	**S1 Ideointi:** Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.	**T1, vuosiluokat 1-2** **L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** ▪ Ajatteleminen ja asioiden ymmärtäminen kuuluvat keskeisinä osina käsityön oppimiseen. ▪ Onnistunut käsityötuotteen tekeminen rakentuu osista (suunnittelu > työskentely > valmis tuote > jatkuva arviointi = koko prosessi). ▪ Työskentelemällä oppiminen (suunnitelmasta valmis tuote ja kuinka minä opin – metakognitiivinen ajattelu) ▪ Työskentelyjärjestyksen ymmärtäminen ja prosessiajattelu (syy-seuraus: jos hyppää jonkin työskentelyvaiheen yli tai tekee sen huolettomammin, ei välttämättä voi enää myöhemmin palata siihen ja ”korjata” tekemäänsä) ▪ Ekologinen ajattelu (materiaalien säästeliäs ja taloudellinen käyttö tai kierrätysmateriaaleista uusi tuote) **L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu** • Maakuntamme vahvuutena on käsityötaito. Erityisesti tämä näkyy perinteiden arvostamisessa, uusiotuotteistamisessa ja ekoajattelussa. • Käsityö oppiaineena mahdollistaa monimuotoisen vuorovaikutuksen. Työskentely vaatii kaikkien aistien käyttöä ja työskentelyn lomassa herää sekä oppiaineeseen että muuhun elämään liittyvää keskustelua. • Monikulttuurisuuden rikkautta voidaan käyttää suunnittelussa ja ideoinnissa apuna. • Itseilmaisu on luonnollinen osa työskentelyprosessia – onnistuminen puhuttaa ja onnistumisen kokemukset kasvattavat.	**Vuosiluokka 1:** **T1-T2 ja T4-T5** **Vuosiluokka 2:** **T1-T5**	

T2: Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L4, L5	**S1-S3**	**S2 Kokeilu:** Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympä- ristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.	**T2, vuosiluokat 1-2** **L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** ▪ Ajatteleminen ja asioiden ymmärtäminen kuuluvat keskeisinä osina käsityön oppimiseen. ▪ Onnistunut käsityötuotteen tekeminen rakentuu osista (suunnittelu > työskentely > valmis tuote > jatkuva arviointi = koko prosessi). ▪ Työskentelemällä oppiminen (suunnitelmasta valmis tuote ja kuinka minä opin – metakognitiivinen ajattelu) ▪ Työskentelyjärjestyksen ymmärtäminen ja prosessiajattelu (syy-seuraus: jos hyppää jonkin työskentelyvaiheen yli tai tekee sen huolettomammin, ei välttämättä voi enää myöhemmin palata siihen ja ”korjata” tekemäänsä) ▪ Ekologinen ajattelu (materiaalien säästeliäs ja taloudellinen käyttö tai kierrätysmateriaaleista uusi tuote) **L4 Monilukutaito** ▪ Erilaisten työ-, turvallisuus- ja rakenteluohjeiden ymmärtäminen kehittää monilukutaitoa (tekstiilien hoito-ohjeet, silityslämpötila, ▪ käyttö- ja varoitusmerkit). ▪ Ympärillä olevien rakenteiden ymmärtäminen ja materiaalituntemus kehittyy oman tekemisen kautta. Kriittinen ajattelu kehittyy; millainen materiaali kestää käytössä. ▪ Omien taitojen suhteuttaminen työn vaativuuteen jo suunnitteluvaiheessa ▪ Viestiminen ja identiteetin kasvaminen käsityötuotteiden kautta (pukeutuminen ja sisustustyylit) **L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen** ▪ Tuotteen tai työn suunnittelussa voidaan käyttää apuna sähköisiä materiaaleja, blogeja ja erilaisia suunnittelu- ja kuvankäsittelyohjelmia ▪ Työvaiheiden ja töiden dokumentoinnissa ja arvioinnissa käytetään kuvausteknologiaa ja kuvankäsittelyohjelmia sekä tekstinkäsittelyä. Dokumenttien säilytys esimerkiksi pilvipalvelussa tai muissa järjestelmissä. ▪ Sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää niin tiedonhakuun kuin omien julkaisujen esille laittamiseen.		

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset laaja-alaiseen osaamiseen kaikissa tavoitteeseen liittyvissä sisällöissä	Vuosiluokkaistus	Huomioita!
T3: Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa **Laaja-alainen osaaminen:** **L1, L7**	**S1-S5**	**S3 Suunnittelu:** Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.	**T3, vuosiluokka 2** **L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** ▪ Ajatteleminen ja asioiden ymmärtäminen kuuluvat keskeisinä osina käsityön oppimiseen. ▪ Onnistunut käsityötuotteen tekeminen rakentuu osista (suunnittelu > työskentely > valmis tuote > jatkuva arviointi = koko prosessi). ▪ Työskentelemällä oppiminen (suunnitelmasta valmis tuote ja kuinka minä opin – metakognitiivinen ajattelu) ▪ Työskentelyjärjestyksen ymmärtäminen ja prosessiajattelu (syy-seuraus: jos hyppää jonkin työskentelyvaiheen yli tai tekee sen huolettomammin, ei välttämättä voi enää myöhemmin palata siihen ja ”korjata” tekemäänsä) ▪ Ekologinen ajattelu (materiaalien säästeliäs ja taloudellinen käyttö tai kierrätysmateriaaleista uusi tuote) **L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen** ▪ Tuotesuunnittelussa otetaan huomioon tuotteen elinkaari sekä vaikutukset ihmisiin ja ympäristöön. ▪ Omien valintojen perusteleminen ▪ Oppilastöihin ja oppimisympäristöihin kohdistuva oma- ja vertaisarviointi ja pohdinta kehittävät kykyä löytää uusia teknisiä ratkaisuja ja lisäävät omia vaikuttamismahdollisuuksia koskevaa ymmärrystä osallistumisen kautta. ▪ Suunnittelu-, rakenne ja teknisiin ongelmiin liittyvien ratkaisujen etsiminen yhdessä opettaa toimimaan osana ryhmää.	**Vuosiluokka 1:** **T1-T2 ja T4-T5** **Vuosiluokka 2:** **T1-T5**	

T4: Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja **turvallisesti** **Laaja-alainen osaaminen:** **L4, L6**	**S1-S4**	**S4 Tekeminen:** Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.	**T4, vuosiluokat 1-2** **L4 Monilukutaito** ▪ Erilaisten työ-, turvallisuus- ja rakenteluohjeiden ymmärtäminen kehittää monilukutaitoa (tekstiilien hoito-ohjeet, silityslämpötila, käyttö- ja varoitusmerkit). ▪ Ympärillä olevien rakenteiden ymmärtäminen ja materiaalituntemus kehittyy oman tekemisen kautta. Kriittinen ajattelu kehittyy; millainen materiaali kestää käytössä. ▪ Omien taitojen suhteuttaminen työn vaativuuteen jo suunnitteluvaiheessa ▪ Viestiminen ja identiteetin kasvaminen käsityötuotteiden kautta (pukeutuminen ja sisustustyylit) **L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys** ▪ Käsitöissä opitaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. ▪ Opitaan ryhmätyötaitoja sekä itsenäistä työskentelyä. ▪ Oppilaalle kehittyy realistinen käsitys omista kyvyistä ja taidoista. ▪ Materiaalien valinta, järkevä käyttö ja kustannusten ja ajankäytön arviointi kuuluvat oleellisesti käsityöprosessiin. ▪ Käsityö on myös asenne- ja työturvallisuuskasvatusta: työ on tehtävä loppuun saakka, harkiten ja oikeilla ja turvallisilla työmenetelmillä. ▪ Onnistunut, hallittu lopputulos palkitsee tekijänsä. ▪ Oikeanlainen asenne ja ajattelun, kädentaitojen ja motoriikan kehittyminen mahdollistavat sijoittumisen jatkokoulutuksen kautta työelämään.		

T5: Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta **Laaja-alainen osaaminen:** **L1, L3**	**S1-S6**	**S5 Dokumentointi:** Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.	**T5, vuosiluokat 1-2** **L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** ▪ Ajatteleminen ja asioiden ymmärtäminen kuuluvat keskeisinä osina käsityön oppimiseen. ▪ Onnistunut käsityötuotteen tekeminen rakentuu osista (suunnittelu > työskentely > valmis tuote > jatkuva arviointi = koko prosessi). ▪ Työskentelemällä oppiminen (suunnitelmasta valmis tuote ja kuinka minä opin – metakognitiivinen ajattelu) ▪ Työskentelyjärjestyksen ymmärtäminen ja prosessiajattelu (syy-seuraus: jos hyppää jonkin työskentelyvaiheen yli tai tekee sen huolettomammin, ei välttämättä voi enää myöhemmin palata siihen ja ”korjata” tekemäänsä) ▪ Ekologinen ajattelu (materiaalien säästeliäs ja taloudellinen käyttö tai kierrätysmateriaaleista uusi tuote)		
		S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.	**L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot** **Harjoittelun merkitys ja itseohjautuvuus** ▪ Työturvallisuuden arvostaminen: koneiden ja laitteiden oikeanlainen ja turvallinen käyttö ▪ Laitteiden ja tehtyjen tuotteiden korjaus ja huolto ▪ Kierrätettyjen materiaalien tuunaus tai hyödyntäminen uudeksi tuotteeksi ▪ Erilaisten materiaalien ja työskentelytekniikoiden tuntemus ▪ Pitkäjänteisyys ja itsehillintä		
Koulun/opettajan omat tarkennukset:					

8.Tukimateriaali

Kohti kokonaista käsityöprosessia *(Lähde: www.edu.fi, käsityö -oppiaineen tukimateriaali)*

Ideana on mallintaa eri tavoin painottuneiden jaksojen opiskelussa olevaa päätavoitetta. Pedagogisina kulmakivinä ovat *osallistava oppiminen, pyrkimys osaamisen jakamiseen ja eteneminen kohti yhteiskehittelyä sekä erilaisten välineiden ja teknologioiden käyttäminen sosiaalisina ja henkilökohtaisina työvälineinä.*

Teknologia oppimistehtävän lähtökohtana

Ensisijaisesti ongelma-ratkaisua ja keksimistä korostavaa. Oleellista ongelmien havaitseminen ja luovien ratkaisujen kehittäminen ja niihin kannustaminen.

Teemat ja ilmiöt ohjaavat kokonaista käsityöprosessia

Tehtävän asettelu on avoin ja laaja, eikä käytettäviä materiaaleja ja tekniikoita ole etukäteen määritelty. Tehtävänannossa saatetaan kuitenkin esittää joitakin suunnittelua sääteleviä tekijöitä kuten tuotteen ominaisuuksia. Lopputulosta arvioidaan ennen kaikkea ratkaisuna asetettuun suunnittelutehtävään ja tavoiteltuihin ominaisuuksiin.

Eteläpohjalaisia esimerkkejä ilmiö- & teemalähtöisiin oppimistehtäviin:

Kodin huone, esim. sauna (löylykauha, laudeliina, pyyhe, muotoiltu saunatyyny puusta tai kankaasta, palju, kiuas, makkaraputki, saunatonttu, saunasiili, kiulu, lämpö- tai kosteusmittari, löylyveden tuoksupussi, saunavihta); puulajit (tunnistaminen, ominaisuudet, jalostetut tuotteet, työstötavat, puukomposiitit, lämpöpuut, vuosirenkaat); sadut, tarinat, laulut; lämpö; suojautuminen; säilyttäminen; kierrätys; energian tuottaminen (tuuli, vesi, aurinko); liike; liikenne; valo.

Taidon ja tiedonrakenteluun painottuva käsityö

Osaamisen laajentaminen johonkin perinteeseen, valmistustekniikkaan, materiaaliin, laitteeseen tai koneen käyttöön liittyen. Oppilas kehittää käsityötaitojaan ja soveltamistaitojaan esim. uudistamalla perinteistä mallia uudella tekniikalla tai materiaalilla, toteuttaa uusi tuote perinteisellä valmistustekniikalla tai luoda kestävän kehityksen mukainen tuote. Opiskelussa ja arvioinnissa painottuvat teknologia, valmistustekniikat ja materiaalit sekä niiden mahdollisuuksien tutkiva ja uutta osaamista luova kokeilu.

Eteläpohjalaisia esimerkkejä taidon ja tiedonrakenteluun perustuviin oppimistehtäviin

Perinteinen esine, valmistustekniikka tai materiaali muutetaan eri käyttötarkoitukseen ja/tai uuteen käyttöympäristöön. Tuote puretaan ja kootaan uuteen muotoon hyödyntäen sen osia kokonaisuudessaan tai osittain. Uuteen tuotteeseen voi yhdistellä eri tuotteista purettavia ja mahdollisesti uuttakin materiaalia. Esimerkiksi ”trashion” eli kierrätysmateriaalista muotivaatteita ja -asusteita.

Suunnitteluun tai muotoiluun painottuva käsityö

Lähtökohtana on ongelmakeskeinen suunnittelutehtävä, jolloin pohditaan laajemmin *erilaisia suunnittelua sääteleviä tekijöitä: käyttäjää, käyttötarkoitusta, käyttötilannetta, tuotteen toimintaperiaatteita sekä pohditaan millaisin resurssein suunnitellaan (aikarajat, työmäärä, tilat ja välineet).* Aihe voi nousta oppilaiden arjesta ja rakentua käyttäjälähtöiseksi suunnitteluksi (esim. lelu, työtila, valaisin). Se voi olla ryhmässä ratkottava laajempi suunnittelutehtävä. Ongelmanratkaisu voi edellyttää testaamista ja kokeilua valmistustekniikan sekä materiaalien, työvälineiden tai koneiden ja laitteiden käytössä. Käsityö voi olla muotoilun myötä syntynyt uusi tuote, sen osa tai prototyyppi, joita voidaan arvioida esimerkiksi käytettävyyden tai innovatiivisuuden näkökulmista. Yhdessä toteutetun käsityön arviointi ja prosessin julkistaminen voi tapahtua esimerkiksi konferenssimuotoisena esityksenä tai paneelina.

Eteläpohjalaisia esimerkkejä suunnitteluun tai muotoiluun perustuviin oppimistehtäviin

Tuote, joka ratkaisee jonkin arjen ongelman (esim. herääminen, muistaminen, ajankäyttö). Herätyskello, hälytin, muistitaulu, kalenteri ym. eri materialeista kokeillen ja yhdistellen. Tutkitaan eri materiaalien muotoilumahdollisuuksia, tuntua ja niiden yhdessä tuottamaa ääntä. Perehdytään laitteiden mekaniikkaan. Tutkitaan arjen esineitä ja niiden muotoilun toimivuutta. Oppilaat miettivät oman arkensa pulmakohtia, esimerkiksi kännykän suojaamista tai koulumatkan turvallisuutta.

Ilmaisuun painottuva käsityö

Tavoitteena on rikkoa perinteistä tekniikkapainotteista lähestymistapaa ja korostaa käsityön ilmaisullista arvoa. Lopputuloksena esim. (taide)teos, jossa idea tai ajatus on ilmaistu materiassa käsityöllisin keinoin. Itseilmaisullinen käsityö voidaan kytkeä paikallisiin tai globaaleihin ilmiöihin ja haasteisiin, tai se voi olla kannanotto tai osa oppilaiden oman yhteisöllisen kulttuurin luomista. Lopputuloksena voi teoksen lisäksi olla dokumentoitu luova prosessi. Arvioinnin kohteena ovat prosessin lisäksi merkittäviksi muodostuneet ajatukset, tunnetilat, kyky tarkastella asioita erilaisista näkökulmista sekä uskallus kokeilla uutta.

Eteläpohjalaisia esimerkkejä ilmaisuun perustuviin oppimistehtäviin

Lähtökohtana teokselle tai tuotteelle voisi olla oma kylä tai kotikaupunki. Teosta suunniteltaessa huomioidaan asuinpaikan erityispiirteitä, historiaa, arkkitehtuuria tai henkilöitä. Teoksessa/tuotteessa tuodaan esiin omaan kotipaikkakuntaan liittyviä ajatuksia ja tunteita. Teoksella pyritään vaikuttamaan yhteisöllisyyden kokemukseen. Lähtökohtana voi olla myös omakuva(itsetunto). Tällöin haetaan omia vahvuuksia tai itselle hyviä yhteisön hyväksymiä toimintatapoja tai tunteiden ilmaisua käsityön keinoin. Rakennetaan kokeilevilla tekniikoilla omakuva. Yhteisöllisenä projektina voisi olla kannanotto sen hetkiseen yleiseen ilmiöön. Pohditaan tunteita, merkityksiä ja tapahtumia ilmiön ympärillä ja tapoja kuvata niitä. Suunnitellaan ja toteutetaan yksi tai useampi tuote tai teos.

Teos voidaan asettaa julkiseen tilaan esimerkiksi kirjastoon, kaupungintaloon tai omaan kouluun.

Eteläpohjalainen esimerkki käytännön toteutuksesta

Lukujärjestyksen voi esimerkiksi palkittaa niin, että tekstiili- ja tekninen-opettajaparilla on yhtä aikaa tunnit. Käsityön opetus alkaa yhteisellä suunnittelutunnilla, jossa on paikalla sekä tekstiili- että teknisen työn opettaja oppilasryhmän kanssa. Ensimmäisellä opetuskerralla orientoidutaan oppimistehtävän tekemiseen valitun ilmiön, teeman, ongelman, vierailukäynnin tms. pohjalta. Sen jälkeen oppilaat jakautuvat (puolet/puolet) tekniikkatyöpajaharjoituksiin sovitun pituisen jakson ajaksi. Tämän jälkeen oppilaat tekevät tarkemmat suunnitelmat (yksin tai yhdessä) työskentelystään. Oppilas voi valmistaa suunnitelmastaan pienoismallin (prototyypin), jolla hän voi testata työn ominaisuuksia ja ulkonäköä. Näiden suunnitelmien pohjalta tekstiili- ja tekninen-opettajat muodostavat ryhmät, jotka työskentelevät kummankin opettajan johdolla työn vaatimissa vaiheissa.

Oppilaiden suunnitelmissa pitää olla sekä teknisen että tekstiilityön osioita siten, ettei työturvallisuus liian suuren ryhmän vuoksi vaarannu. Odottaessa toiseen luokkaan pääsyä, oppilas pystyy hoitamaan dokumentointia ja arviointia. Ilmiön mukaisia lisätehtäviä tulisi tarjota oppilaalle tarvittaessa. Lopuksi suoritetaan arvioinnit (yksilö-, ryhmä- ja opettaja-arviointi). Oppilaalla voi olla käytössään esimerkiksi passi, johon tehdään merkintä, kun hän on kokeillut jotain työtapaa tai käyttänyt työssään jotakin materiaalia. Passista voisi olla hyötyä monimateriaalisen opiskelun seuraamisessa.

Käsityöpassiluonnos, jota voi käyttää apuna kunnan tai koulun oman käsityöpassin toteuttamiseksi vuosiluokille 1-2:

KÄSITYÖPASSI (1.-2. luokka)

Nimi:

Kun olet kokeillut työtapaa, saat leiman passiisi.

Työtapa	Leima
saksilla leikkaaminen viivaa pitkin	
yksinkertaisen kaavan käyttö	
nuppineulojen käyttö	
langan pujottaminen neulan silmään	
solmun tekeminen langan päähän	
etupistojen ompelu	
pykäpistojen ompelu	
ompeleen päätteleminen	
ketjusilmukan virkkaaminen koukulla	
kudonta	
punonta	
kankaanpainanta	
huovutus (märkä- tai neulahuovutus)	
sahaaminen	
naulaaminen	
hiominen ja viilaaminen	
maalaaminen, lakkaaminen, vahaaminen tai öljyäminen	
liimaaminen	
mittaaminen ja merkitseminen	

Luonnos, jota voi käyttää apuna kunnan tai koulun oman arvioinnin toteuttamiseksi vuosiluokilla 1-2:

Pienten lasten kanssa käsityöprosessin suunnittelu, dokumentointi ja arviointi voi tuntua vaikealta ja monimutkaiselta. Siihen voi käyttää esim. tavallista vihkoa, jossa ensin on piirros suunnitellusta käsityöstä ja sitten kuva työskentelystä ja valmiista tuotoksesta. Lopuksi voi vaikka piirtää erilaisia hymynaamoja sen mukaan, kuinka onnistui. Yhtälailla voi käyttää opettajan omia arviointikuvia tai jo totuttuja arviointitapoja.

Tärkeää on kuitenkin opetussuunnitelman mukaisen kokonaisen käsityöprosessin suunnittelun, tekemisen ja valmiin käsityön arvioinnin opettaminen, sillä se jatkuu koko peruskoulun ajan.

Näkyvä ja selkeä arviointi auttaa pieniä lapsia hahmottamaan ja opettaa sujuvasti arvioimaan työskentelyä ja toisiaankin. Näin arvioinnista muodostuu oleellinen ja mukava osio.

YKSI VAIHTOEHTO VOISI OLLA ESIMERKIKSI SEURAAVANLAINEN:

Luokassa kerrotaan lapsille mitä arvioidaan, esim. suunnittelua. Opettaja kertoo minkä värinen puu-/muovihelmi kuvaa sitä tunnetta, että suunnittelu on mennyt ”erittäin hyvin”, minkä värinen helmi kuvaa sitä tunnetta, kun meni hyvin ja sitä, kun ”olisi voinut mennä paremminkin”. Siis kolme eriväristä helmeä kuvaamassa erilaista tunnetta suunnittelun onnistumisesta. Sen jälkeen oppilas valitsee helmen oman ajatuksensa ja onnistumiskokemuksensa mukaan. Itsearviointi on tehty yhdellä tavalla näin helposti. Tämän jälkeen helmet sujautetaan lankaan, joka laitetaan roikkumaan ”tallelle” seinälle. Dokumentointi luokassa toteutuneesta suunnitteluvaiheesta on nyt tehty.

Sitten kun arvioidaan itse työskentelyä ja lopullista valmista tuotosta tehdään sama juttu. Voi toki käyttää erivärisiä helmiä. Taas itsearvioinnin jälkeen helmet lankaan ja tallennetaan seinälle. Näin on tehty dokumentointia myös itse työskentelystä ja valmiista tuotoksesta.

Helminauhojen viereen voidaan laittaa monisteita tai kuvia lasten tekemistä suunnitelmista tai suunnittelevista oppilaista, vaikka piirtämisestä tai ompelemisesta/sahaamisesta, ellei saa olla kasvot kuvassa näkyvissä. Samoin itse valmiista töistä voi olla kuvia tai tuotoksia. Kaikkien kuvia ei tarvitse laittaa esille, vaikka vain yksi, jotta muistuu mieleen, mistä helminauhan helmet koostuvat.

Kun koko käsityöprosessi on arvioitu ja helminauhat vierekkäin seinällä, on oppilaiden kanssa helppo katsoa ja vertailla yhdessä helminauhojen helmien jakaumaa. Pienille hyvä ja helppo keino harjoitella vertaisarviointia esim. siinä, kuinka hyvin onnistuimme. Oliko ”erittäin hyvin”, ”hyvin” vai ”olisi voinut mennä paremmin” helmiä tasaisesti aina eri työvaiheissa sama määrä, vai onko helminauhoissa eroja onnistumisten suhteen.

Näin saa pienet lapset totutettua koko käsityöprosessin arviointiin, ilman mitään kaavakkeita tai lomakkeita.

Arvioinnissa voi toki käyttää helmien sijasta esim. nappeja, joita pujotellaan lankaan.

Voi myös olla vaikka kolmen väriset pitkät narut (yksi väri jokaiselle ”erittäin hyvin”, ”hyvin” ja ”olisi voinut mennä paremmin”- lausekkeille) jokaiselle eri käsityöprosessin vaiheen arvioinnille. Oppilas valitsee kuinka on mennyt ja tekee sen väriseen naruun solmun, kun on arvioinnin paikka. Sitten lasketaan solmut ja vertaillaan niitä.

Tai voi hyödyntää tilkkulaatikon huopapalat ja leikellä niitä seinällä oleville arviointipapereille, joissa on kohdat ”erittäin hyvin”, ”hyvin” ja ”olisi voinut mennä paremmin”.

Tapoja on monia ja jokainen saa keksiä lisää, mikä sopii omaan opettajuuteen parhaiten.

LIIKUNTA

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Liikunnan kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi): https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/530525

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, liikunta: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/40570/vlk/40563/vuosi/3113416

Luvut 2-8 perustuvat eteläpohjalaisiin linjauksiin liikunta -oppiaineessa. Lisäksi taulukkoon on koostettu liikunnan tavoitteet T1-T10 ja niihin liittyvät sisältöalueet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat vuosiluokilla 1-2. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteosuus on **SINISESSÄ OSIOSSA**. Taulukon **VIHREÄÄN OSIOON** on koottu tavoitteisiin liittyviin sisältöihin tehdyt eteläpohjalaiset tarkennukset sekä vuosiluokkaistus.

2. Liikunta eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä ja myönteistä suhtautumista omaan kehoon

- antaa oppilaille positiivisia kokemuksia
- auttaa löytämään liikunnallinen elämäntapa
- tukea ajattelun kehittymistä, keskittymiskykyä ja jaksamista muihin oppiaineisiin integroitumalla.

Liikunnanopetuksen painopistealueet vuosiluokilla 1–2

- Painotus fyysisessä aktiivisuudessa, ryhmässä toimimisessa, omien tunteiden hallinnassa ja oman toiminnan ohjauksessa.
- Liikuntataitojen kehittelyssä tärkeitä ovat havaintomotoriikka ja motoriset perustaidot, sillä tämän ikäisellä lapsella on herkkyyskausi juuri näihin taitoihin

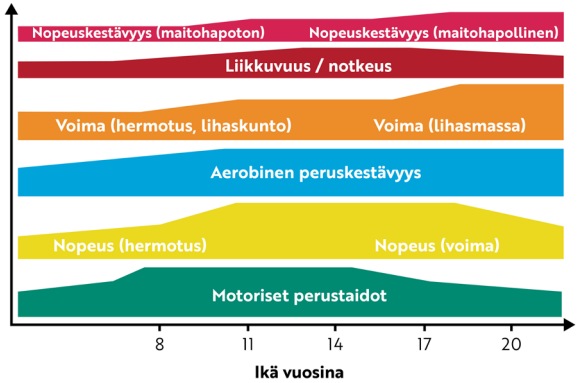

Kuvio 1. Fyysisten ominaisuuksien herkkyyskaudet ja painopistealueet eri ikävaiheissa. (Lähde: Hakkarainen H, Härkönen A, Niemi-Nikkola K, Mäenpää P, Potinkara P, Kujala A, Jaakkola T, Kantosalo K. (toim.) (2008) Selvitysraportti - Urheilevien lasten ja nuorten fyysis-motorinen harjoittelu. Nuoren Suomen, Suomen Olympiakomitean ja Suomen Valmentajien yhteisjulkaisu. Helsinki: SLU-paino.

Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen

- Havaintomotoriset taidot ovat taitoja, joilla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan.
- Riittävät havaintomotoriset taidot ovat motoristen taitojen oppimisen perustana ja ne ovat yhteydessä myös niin sanottuihin akateemisiin taitoihin eli lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen. Hyvät havaintomotoriset taidot auttavat oppilaita selviämään myös liikenteessä.
- Havaintomotorinen oppiminen vaatii riittävästi näkö-, kuulo-, liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia oleellisen tiedon poimimiseksi ympäristöstä. Aistitoimintojen kehittäminen vaatii opettajalta harkittuja sisällönvalintoja ja huolellista ohjeiden ja palautteen antoa. Näin tuetaan myös erilaisiin liikuntatilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisen oppimista.
- Kehon hahmottaminen edellyttää kehon ääriviivojen sekä kehon eri osien ja sen eri puolten (etupuoli – vatsa, takapuoli – selkä, oikea/vasen kylki) tunnistamista, nimeämistä ja tahdonalaista liikuttamista. Kehonhahmotusta ja kehon tuntemusta kehitetään säätelemällä aikaa (hitaasti tai nopeasti), tilaa (kuten lähellä, kaukana, edessä, takana, sivulla, alhaalla, ylhäällä, vieressä ja välissä) ja voimaa. Riittävä kehonhahmotus on välttämätön edellytys muiden oppimisvalmiuksien kehittymiselle.

Motoriset perustaidot

Tasapainotaidot	Liikuntataidot	Välineenkäsittelytaidot
Staattinen ja dynaaminen tasapaino • pystyasennot • pää alaspäin asennot • pyöriminen • heiluminen • pysähtyminen • väistäminen • koukistaminen • ojentaminen • kieriminen	Perustaidot ja liikeyhdistelmät • käveleminen • juokseminen • loikkiminen • rytmissä hyppiminen • hyppeleminen • kiipeileminen • laukkaaminen • liukuminen • kinkkaaminen	Itsestä poispäin tapahtuvat ja vastaanottavat liikkeet • vierittäminen • heittäminen • potkiminen • työntäminen • lyöminen • pomputtaminen • kiinniottaminen
Lajitaidot esimerkiksi uinnissa, joukkuepeleissä, voimistelussa, jääpeleissä, hiihdossa, yleisurheilussa, mailapeleissä, tanssissa jne.		

3. Arvot liikunnassa

Opimme

Oppilas on aktiivinen liikkuja ja opettaja toimii kannustajana.

Oppilas löytää elämänmittaisen tavan liikkua ja sen merkitysken terveydelle.

Tunnemme

Oppilas oppii säätelemään tunneilmaisuaan eri liikuntatilanteissa ja ottamaan huomioon toiset.

Opettaja huolehtii, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia, jotka vahvistavat itsetuntoa.

Liikunta

Iloitsemme

Luodaan koko kouluun liikuntaan kannustava toimintakulttuuri.

Löydetään liikunnan aikaansaama hyvänolontunne ja huomataan, miten liikunta lisää jaksamista koulutyössä.

Toimimme

Koulussa liikutaan reilun pelin hengessä yhdessä toisten kanssa ja toisia kannustaen.

Liikunnassa tärkeää on parhaansa yrittäminen.

4. Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet v uosiluokilla 1-2

- Toimintatavoissa korostuvat leikit, pelit ja kisailut.
- Toimintaympäristönä huomioidaan monipuolisesti vuodenajat ja koulun lähiympäristö eri liikkumistarkoituksiin. Opettaja luo turvallisen oppimisympäristön.
- Oppilaita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti koulun liikuntatoimintaan, kuten välituntiliikuntaan ja kerhotoimintaan.
- Koulun liikuntakulttuurin kehittämisessä ja suunnittelemisessa tehdään yhteistyötä alueen liikuntaseurojen, Pohjanmaan liikunnan ja urheilun (PLU) sekä Koululiikuntaliiton (KLL) kanssa.
- Koulun liikunnallistamisesta esimerkki on Liikkuva koulu-hanke. PLU on Liikkuvan koulun merkeissä apuna mm. hankehakemusten työstämisessä ja sparraamassa uusia kouluja aktiivisempien koulupäivien kehittämiseen mentorin roolissa.

Nivelvaiheet liikunnanopetuksessa

Fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset erityistarpeet, jotka vaikuttavat liikkumiseen ja yksilön toimintaan ryhmässä, pitää saattaa liikuntaa opettavan tietoisuuteen nivelvaiheissa (2. ja 6. luokan päättyessä). Tiedonsiirto toteutetaan kuntakohtaisen toimintatavan mukaisesti.

Seuraavassa taulukossa kuvataan nivelvaiheiden (2. ja 6. luokan päättyessä) perusosaamista liikunnanopetuksen osalta. Näitä perusosaamisen kriteereitä voidaan käyttää hyödyksi 2. ja 6. luokan arviointikeskusteluissa kuvaamaan oppilaan motorista osaamista ja työskentelyä liikunnassa. Oppilaan motorisia taitoja (karkea ja hienomotoriikka) on tarkoituksenmukaista käsitellä arviointikeskusteluissa yhdessä vanhempien kanssa erityisesti silloin, kun oppilaalla on haasteita myös muussa oppimisessa, sillä motorinen ja kognitiivinen osaaminen kulkevat usein käsi kädessä.

Tavoitteet	Sisältöalueet	Perusosaaminen 2. luokan lopussa
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee uusia asioita rohkeasti uskaltaen epäonnistuakin.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntailanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilas osaa suhteuttaa toimintansa tilanteeseen sopivaksi (esim. pysähtyminen ja väistäminen eri nopeuksista)
T3 vahvistaa **motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot)** oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1 Fyysinen toimintakyky	**Tasapaino** • yhdellä jalalla seisominen eri alustoilla • raajojen koukistaminen ja ojentaminen ohjeiden mukaan • riipunnat telineillä (myös pää alaspäin) • pyöriminen eri suuntiin (esim tukkipyörintä ja kuperkeikka) • seisominen ja liukuminen luistimilla ja suksilla **Välineenkäsittelytaidot** • heittäminen ja vierittäminen yhdellä ja kahdella kädellä erilaisia välineitä käyttäen • kiinniottaminen eri asennoista ja etäisyyksiltä • välineen pomputtaminen ylös ja alaspäin
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1 Fyysinen toimintakyky	**Liikkumistaidot** • käveleminen ja juokseminen eri vauhdeilla • loikkiminen ja rytmissä hyppiminen • laukkaaminen kylki ja rinta edellä • konkkaaminen • kiipeileminen sekä alastulo ja pudottautuminen
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilas hallitsee liu'un, osaa uida 10 metria yhdellä uintitavalla ja kastautua kokonaan veteen.
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilaalla on mukanaan oikeanlaiset varusteet liikuntatunneilla. Oppilas osaa ottaa huomioon liikuntaturvallisuuden eri ympäristöissä.
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2 Sosiaalinen toimintakyky	Oppilas osaa tunnistaa ja hyväksyä omia ja toisten erilaisia tunteita, esim. peleissä ja leikeissä häviäminen ja voittaminen sekä toimia niiden mukaan.
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2 Sosiaalinen toimintakyky	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita sekä ottaa toiset huomioon, osaa kuunnella ja odottaa omaa vuoroaan.
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen	S3 Psyykkinen toimintakyky	Arvioidaan tavoitteiden toteutumista
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3 Psyykkinen toimintakyky	Arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Tavoitteet	Sisältöalueet	Perusosaaminen 6. luokan lopussa
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee uusia asioita rohkeasti uskaltaen epäonnistuakin.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntailanteisiin sopivia ratkaisuja	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilas osaa suhteuttaa toimintansa tilanteeseen sopivaksi (esim. pallopeleissä tarkoituksenmukaisen paikan hakeminen pelin edistämiseksi sekä oman tekniikan korjaaminen ohjeen mukaan).
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan **tasapaino- ja liikkumistaitojaan** että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina sekä eri tilanteissa	S1 Fyysinen toimintakyky	**Staattinen ja dynaaminen tasapaino** • liukuminen esimerkiksi suksilla ja luistimilla • raajojen koukistaminen ja ojentaminen ohjeiden mukaan • riipunnat ja erilaiset liikkeet telineillä (myös pää alaspäin) • käsien varassa tehtävät liikkeet (esim käsilläseisonta/käsilläseisontakuperkeikka ja kärrynpyörä) **Liikkumistaidot** • juoksuvauhdin sääteleminen tilanteeseen sopivaksi (esim. pallopelit) • rytmissä liikkuminen (musiikkiliikunta) • eri liikkumistaitojen (loikkaaminen, laukkaaminen, konkkaaminen, hyppääminen, juokseminen...) yhdisteleminen • liikesarjat (esim. pituushyppy, musiikkiliikunnan sarjat, telinevoimistelun hypyt trampetilta, parkour, koripallon layup...) • liikkuminen eri ympäristöissä (esim. suunnistus) • kiipeileminen sekä alastulo ja pudottautuminen
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan **välineenkäsittelytaitojaan** monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1 Fyysinen toimintakyky	**Välineenkäsittelytaidot** • liikkeen ja välineenkäsittelyn yhdistäminen • esim. keihäänheitto, kuulantyöntö, kuljettaminen salibandyssä, pesäpallossa liikkuminen palloa kohti - kiinniottaminen - heittäminen, sulkapallon lyöminen, koripallon kuljettaminen...
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1 Fyysinen toimintakyky	Onko lapsen fyysinen toimintakyky riittävällä tasolla arkielämän toimintakyvyn kannalta? Arvioinnin pohjana voi käyttää Move!-mittauksia.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1 Fyysinen toimintakyky	**Oppilas hallitsee perusuimataidon** eli 50 metriä kahta uintitapaa esim. selkäkroolia, rintauintia tai krooliuintia käyttäen ja 5 metrin sukellus pinnan alla. Kuudennella luokalla tavoitteena Pohjoismaisen uimataidon määritelmän mukainen uimataito: hypätään uintisyvyiseen veteen ja pinnalle päästyä uidaan yhtäjaksoisesti 200 m, josta 50 m selkäuintia.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikunta tunneilla	S1 Fyysinen toimintakyky	Oppilaalla on mukanaan oikeanlaiset varusteet liikuntatunneilla. Oppilas osaa ottaa huomioon liikuntaturvallisuuden eri ympäristöissä.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2 Sosiaalinen toimintakyky	Oppilas käyttäytyy toisia kohtaan ystävällisesti, rehellisesti ja kannustaen sekä antaa muille työrauhan. Oppilas osaa siirtyä liikunnan suorituspaikoille liikennesääntöjä noudattaen ja opettajan ohjeita kuullen.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S3 Sosiaalinen toimintakyky	Oppilas huolehtii omista ja yhteisistä välineistä. Oppilas osaa neuvotella pelin säännöistä ja auttaa toista eri liikuntatilanteissa.
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3 Psyykkinen toimintakyky	Oppilas osaa työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3 Psyykkinen toimintakyky	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

5. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Liikunnalle ominaisia ohjauksen ja tuen tapoja (sama kaikille vuosiluokille 1-9)

Sosiaalisen toimintakyvyn alue:

Oppilaiden yhdessä toimimista, myönteisiä asenteita ja kannustavaa ilmapiiriä tuetaan liikuntatunneilla mm. seuraavilla keinoilla:

- **Ennakointi:** Liikuntatunnin suunnittelussa huomioidaan ryhmän työskentelyilmapiiriin ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavat tekijät. Esimerkiksi joukkueiden ja parien muodostaminen, ohjeiden antamisen suunta ja paikka tai tehtävien järjestys tunnilla suunnitellaan sellaiseksi, että ne tukevat oppilaan itsehallinta- ja yhteistyötaitojen kehittymistä.
- **Tavoite esille:** Liikuntatunnilla oppilaille ilmaistaan selkeästi tunnin sosiaalinen tavoite; työtavat ja sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteen toteutumista; palautetta annetaan sosiaalisen tavoitteen suunnassa.
- **Osallisuus:** Opettajan tehtävänä on varmistaa, että jokainen oppilas liikuntaryhmässä voi kokea osallisuutta (= pystyy konkreettisesti osallistumaan liikuntaan, pystyy vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin). Osallisuutta tuetaan tehtävillä, jotka vastaavat oppilaan toimintakykyä (ovat riittävän haasteellisia, mutta mahdollistavat onnistumisen) sekä tehtävillä, joissa jokaisella osallistujalla on merkittävä rooli (esim. pelipaikat). Osallisuutta eivät tue tehtävät, joissa oppilas eriytetään pois ryhmästä tai jotka eivät tarjoa riittävästi haastetta (esim. mene kävelemään, kun et voi osallistua).
- **Kuulluksi tuleminen:** Opettaja huomaa jokaisen oppilaan liikuntatunnilla, puhuttelee oppilasta nimellä ja kuuntelee, mitä oppilaalla on sanottavanaan: opettaja suhtautuu oppilaan aloitteisiin ja viesteihin myönteisesti ja ottaa ne vakavasti (ei vähättele oppilaan kokemusta; osoittaa arvostavansa sitä, että oppilas tuo ajatuksiaan ja mielipiteitään esille; pyrkii yhdessä oppilaan/oppilaiden kanssa ratkaisemaan esille nousseen epäkohdan)
- **Myönteinen palaute ja viestintä:** Opettaja osoittaa hyväksyntää ja antaa myönteistä palautetta oppilaan toiminnasta (esimerkiksi kaverin kannustamisesta ja reilusta toiminnasta annetaan positiivista palautetta yrittämisen ja onnistumisen lisäksi)
- **Puuttuminen:** Opettaja puuttuu liikuntatunneilla havaitsemaansa kiusaamiseen ja syrjimiseen sekä kielteiseen viestintään ja toimintaan systemaattisesti. Selkeät pelisäännöt ja rutiinit, joista pidetään kiinni, lisäävät turvallisuuden tunnetta.
- **Yhdessä toimiminen:** Oppilaat työskentelevät vaihtuvissa, mutta turvallisissa pienryhmissä; liikuntatunneilla on tilaa työskennellä myös itsenäisesti. Jos oppilas saa valita itse työskentelyryhmänsä, -joukkueensa tai parinsa, tulee huolehtia siitä, että ketään ei aseteta julkisen arvioinnin ja sosiaalisen vertailun kohteeksi. Ns. huutojakoa tai poikien/tyttöjen hakua paritanssitunneilla tulee välttää, sillä näillä menetelmillä ei tueta kaikkien oppilaitten koettua pätevyyttä liikunnassa (huonoin jää viimeiseksi, kömpelön tai syrjityn parina ei haluta olla).

Psyykkisen toimintakyvyn alue:

Jokaiselle oppilaalle pyritään saamaan tunne siitä, että hän on riittävän hyvä liikunnassa. Tämä onnistuu yksilöllisen, kannustavan palautteen avulla sekä vaikuttamalla liikuntaryhmän ilmapiiriin ja vuorovaikutukseen. Liikuntatunneilta on syytä kitkeä kaikenlainen kiusaaminen ja toisten suoritusten vähättely pois. Sellaisten työtapojen käyttämistä, joissa yksi oppilas joutuu toisten tarkkailun ja arvioinnin kohteeksi, ei tule käyttää (esim. niin kutsuttu huutojako tai yksin tekeminen muiden arvioidessa). Tulevista tilanteista kertominen oppilaalle voi edistää oppimista vähentämällä esimerkiksi pelkoja ja lisäämällä innostavaa odotusta. Oppilaan pätevyyden kokemista sekä halua ja innostusta harjoitella tuetaan liikuntatunneilla seuraavasti:

- **Onnistumisen kokemukset:** Liikuntatehtävät valitaan siten, että oppilaalla on mahdollisuus kokea onnistumista ja ylittää itselleen sopivia haasteita. Opettaja osoittaa arvostavansa jokaista onnistumista saman verran (esim. kuperkeikassa onnistuminen on yhtä arvokasta kuin voltin tekeminen).
- **Huomaaminen ja hyväksyntä:** Opettaja osoittaa hyväksyntää huomaamalla jokaisen oppilaan, keskustelemalla ja antamalla oppilaalle myönteistä palautetta.
- **Vastuun antaminen:** Opettaja osoittaa luottamusta oppilasta kohtaan antamalla hänelle erilaisia vastuutehtäviä, esimerkiksi välineistä tai suorituspaikoista huolehtiminen, itsenäinen harjoittelu ja valintojen tekeminen sekä oppilastoverin avustaminen liikuntatunnilla.

Oppilaan taitoa kohdistaa ja ylläpitää tarkkaavaisuutta tavoitteen mukaisessa toiminnassa voidaan tukea liikuntatunneilla seuraavilla keinoilla:

- **Selkeä oppimisympäristö:** Liikuntapaikasta karsitaan ylimääräiset ärsykkeet. Esillä pidetään vain niitä liikuntavälineitä, joita tavoitteen mukaisessa toiminnassa tarvitaan.
- **Rutiinit:** Liikuntatunnit alkavat ja päättyvät selkeästi. Ohjeet harjoituksiin annetaan siten, että oppilailla on mahdollisuus rauhoittua kuuntelemaan. Rauhoittumista auttavat lattialla istuminen tai rivin muodostaminen seinän viereen tai selkeästi merkitylle viivalle. Liikuntatuntiin sisällytetään uuden sisällön lisäksi myös oppilaalle tuttuja tehtäviä, leikkejä ja pelejä.
- **Huomion kiinnittäminen oleelliseen:** Toimintaohjeet annetaan lyhyesti ja korostaen toiminnan kannalta oleellisia seikkoja esimerkiksi näyttämällä, kuvien avulla tai toistamalla ydinasiat. Liikesuoritusta näytettäessä oppilaalle ilmaistaan selkeästi, mitä kohtaa suorituksessa hänen tulee erityisesti tarkkailla.
- **Ymmärtämisen varmistaminen:** Oppilasta voi pyytää kertomaan omin sanoin kuulemansa ohjeet.
- **Myönteinen palaute ja viestintä:** Oppilaan tavoitteen mukaisesta toiminnasta annetaan myönteistä palautetta ja tarkkaavaisuuden pulmiin reagoidaan antamalla selkeä myönteinen toimintaohje kiellon tai moitteen sijasta.

Fyysisen toimintakyvyn alue:

Liikuntataidoilla on havaittu olevan merkitystä oppilaan fyysiseen aktiivisuuteen sekä liikuntatunneilla että vapaa-ajalla. Fyysinen aktiivisuus puolestaan edistää liikuntataitojen oppimista. On jonkin verran tutkimusnäyttöä siitä, että oppilaan osallisuutta ja autonomiaa tukevien oppilaslähtöisten työtapojen käyttäminen liikuntatunneilla voi lisätä sekä taitavien että tukea tarvitsevien oppilaiden fyysistä aktiivisuutta verrattuna opettajajohtoisten työtapojen käyttämiseen. Viitteitä on siitä, että tämä pätee niin esiopetuksessa kuin perusopetuksen yläluokillakin. Oppilaskeskeisten työtapojen rinnalla fyysistä aktiivisuutta edistää opettajan aktiivinen läsnäolo ja kannustava palaute, jotka ylläpitävät oppilaan tavoitteenmukaiseen toimintaan osallistumista. Oppilaskeskeisiä työtapoja ovat sellaiset, joissa oppilas saa itse valita tehtäviä ja suorittaa niitä omaan tahtiinsa.

Fyysistä aktiivisuutta tuetaan esimerkiksi seuraavilla menetelmillä:

- **Tehtäväpistetyöskentely:** Opettaja voi toteuttaa tällaisen työskentelyn laatimalla itse tai oppilaiden kanssa liikuntaympäristöön erilaisia tehtäväpisteitä, joissa oppilaat harjoittelevat liikuntatehtäviä itsenäisesti tai pienryhmissä. Tehtäväpistettä voidaan vaihtaa opettajan merkistä opettajan päättämässä järjestyksessä tai oppilas voi vapaasti valita, mitä taitoa hän harjoittelee ja kuinka kauan.
- **Valinnan mahdollisuudet:** Oppilaan mahdollisuuksia vaikuttaa liikuntatunnin sisältöihin, suorituspaikkoihin tai harjoittelun kestoon tuetaan.
- **Turvallisuuden varmistaminen:** Pelko vähentää fyysistä aktiivisuutta liikuntatunneilla. Opettajan tulee varmistaa, että tehtävien harjoittelu on oppilaalle fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallista. Turvallisuutta edistetään opettajan aktiivisella ohjauksella, valitsemalla liikuntapaikat ja välineet oppilaan taitoja vastaaviksi, käyttämällä avustusta ja pehmusteita tarvittaessa, ryhmittelemällä oppilaat tarkoituksenmukaisesti sekä kiinnittämällä huomiota kannustavaan ilmapiiriin tunnilla.

Oppilaita, joille taitojen oppiminen on haasteellista, voi tukea seuraavasti:

- **Havaitsemisen tukeminen:** Taitojen oppiminen on usein haastavaa puutteellisen kehon hahmotuksen tai havaitsemisen ongelmien vuoksi. Liikuntataidon ydinkohtien havaitsemista voi tukea sanoittamalla suoritusta (esim. vasen jalka eteen, oikea käsi taakse), konkretisoimalla liikeratoja välineiden avulla (esim. piirretyt askelmerkit, naru, jonka yli hypättävä) tai yhdessä tekemällä (opettaja tai oppilastoveri tekee liikkeen samanaikaisesti ja samansuuntaisesti).
- **Sopivat välineet:** Oppilas, joka tarvitsee tukea liikuntataitojen oppimisessa, hyötyy erityisesti hänelle sopivista liikuntavälineistä. Esimerkiksi kunnolliset ja sopivan kokoiset sukset tai luistimet helpottavat oppimista huomattavasti verrattuna siihen, että sukset ovat liian pitkät tai luistimet eivät anna tukea nilkoille. Pallopeleissä voi valita erikokoisia mailoja ja palloja oppilaan taitotason mukaisesti.
- **Apuvälineiden käyttäminen:** Liikkumisrajoitteisilla oppilailla erilaiset liikuntaan suunnitellut soveltavan liikunnan välineet tekevät liikuntaan osallistumisesta mahdollista ja miellyttävää. Esimerkiksi pelaamiseen suunniteltu pyörätuoli on huomattavasti arkikäyttöön valmistettua tuolia ketterämpi (vertaa: kumisaappaat vai sisäpelikengät koripallotunnilla). Tasa-arvoisen osallistumisen tukemiseksi tarkoituksenmukaisiin liikuntavälineisiin tulee kiinnittää huomiota. Liikkumiseen tarkoitettuja toimintavälineitä on mahdollisuus lainata oppilaalle esimerkiksi www.valineet.fi -palvelusta.
- **Avustaminen:** Liikuntasuoritusta voi avustaa tukemalla oppilasta käsillä tai käyttämällä avustamisessa apuvälineitä, esimerkiksi luistelutuki tai kevyt tuoli avustaa pystyssä pysymistä jäällä.
- **Tunnin rakenne ja harjoitusten järjestys:** Fyysiseltä rasitukseltaan vaihteleva liikuntatunti tukee erilaisen toimintakyvyn omaavien oppilaiden osallistumista. Uusien ja ennestään tuttujen harjoitteiden vuorottelu rytmittää tuntia ja tukee tarkkaavaisuuden ylläpitämissä.
- **Runsaasti toimintaa ja aikaa oppimiselle:** Taitojen oppiminen vaatii aikaa, joten liikuntatuntien tulee olla toiminnallisia ja oppilaille tulee antaa riittävästi aikaa harjoitella tavoitteena olevia taitoja. Palaute auttaa oppimista, mutta sitä kannattaa antaa vain yhdestä asiasta kerrallaan.

6. Opiskelun erityiset painoalueet vuosiluokilla 1-2

Liikunnassa opiskelun erityisten painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen opettajan määrittelemät painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Eriyttämisen, tuen ja mm. koulun sisäisen yhteistyön tavoista ohjeistetaan yksityiskohtaisemmin sekä valtakunnallisen että maakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 5, 7 ja 8.

7. Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

- Opettaja havainnoi oppilaan kehittymistä, oppimista ja työskentelyä ja antaa oppilaalle suullista palautetta
- Oppilaita ohjataan itsearviointiin
- Liikunta arvioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

8. Tavoitteiden vuosiluokkaistus

Vuosiluokka	Tavoite
1	T1-T10
2	T1-T10

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Esimerkkejä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
Fyysinen toimintakyky		**S1 Fyysinen toimintakyky:**	**L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen**		**Vuosiluokat 1 ja 2:**
T1: Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3	**S1**	Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.	Liikunta tukee tutkimusten mukaan kognitiivista oppimista ja avaruudellista hahmotuskykyä. Liikuntatilanteet ruokkivat luonnollisesti oppilaiden välistä vuorovaikutusta, mikä auttaa kehittämään ongelmanratkaisutaitoja, päättelytaitoja ja kykyä tehdä johtopäätöksiä. Kinesteettinen oppiminen on yksi oppimisen tapa. Liikunta vahvistaa ja antaa välineitä oman kehollisuuden ymmärtämiseen ja sen käyttämiseen oppimisen välineenä.	**T1, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** Pyritään siihen, että oppilaiden aktiivinen liikkuminen kattaisi tunnista mahdollisimman suuren osan esimerkiksi vähentämällä jonottamista. ▪ **Kestävyyttä** kehitetään esimerkiksi juoksu- ja kiinniottoleikeissä, pallopeleissä, maastossa liikuttaessa ja uinnissa. ▪ **Voimaa** kehitetään esim. riippuen, kiipeillen, hyppien, voimistellen ja leikkimielellä kamppaillen. ▪ **Nopeutta** kehitetään juoksu- ja kiinniottoleikeillä, peleissä, viestikisailuissa, erilaisilla hypyillä, loikilla ja heitoilla. ▪ **Liikkuvuutta** kehitetään monipuolisella liikkumisella, ojennuksilla, kurkotuksilla ja venytyksillä.	**T1-T10**
T2: Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L3, L4	**S1**		**L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu** Sosiaaliset taidot, tunteiden ilmaisu ja toisten huomioiminen ovat yksi liikunnanopetuksen perusta. Näitä voidaan harjoittaa liikuntatuntien lisäksi esimerkiksi järjestämällä yhteisiä liikuntatapahtumia ja suosimalla koulujen välistä yhteistyötä niiden suunnittelussa. Liikuntatapahtumien järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi Pohjanmaan liikunnan ja urheilun (PLU) Välkkäritoiminta-, Järkkää tapahtuma- ja liikuntakerho-ohjaajakoulutuksia sekä osallistua Koululiikuntaliiton ja valtakunnallisten lajiliittojen tapahtumiin niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Liikunta on luonnollinen keino saada eri-ikäisiä ja eri kulttuureista tulevia toimimaan yhdessä. Erilaiset liikuntaesitykset ja niiden harjoitteleminen koulun juhliin ja muihin tapahtumiin tarjoavat oppilaille keinon ilmaista itseään.	**T2, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ▪ Oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan. ▪ Näihin soveltuvia harjoitteita ovat esimerkiksi erilaisten muotojen, kirjainten ja numeroiden piirtäminen/muodostaminen oman kehon avulla, koko vartalon jännityksen ja rentouden vaihteleminen erilaisissa tehtävissä, liikkuminen eri tavoin erilaisilla nopeuksilla, erilaiset pujottelua ja väistämistä sisältävät tehtävät ja leikit sekä uinti. ▪ Kehon keskilinjan ylittävät liikkeet auttavat havainnoimaan itseä, esim. oikea käsi vasempaan kantapäähän selän takana jne.	

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Esimerkkejä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
T3: Vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S1**		**L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot** Liikuntatilanteisiin valmistautuminen ja omasta hygieniasta huolehtiminen ovat tärkeimmät arjen taidot, joita liikunnassa voidaan kehittää. Liikunnallisen elämäntavan omaksumisen näkökulmasta oppilaiden kanssa tutustutaan oman paikkakunnan liikuntaharrastusmahdollisuuksiin. Tähän on tarkoituksenmukaista ottaa mukaan muut liikunta-alan toimijat, kuten kolmas ja yksityinen sektori. Esimerkkejä tällaisesta yhteistyöstä voivat olla lajiliittojen ja urheiluseurojen koulutukset sekä lajiesittelyt ja näytetunnit.	**T3, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ▪ **Motorisia perustaitoja** vahvistavat temppu- ja hyppelyradat, juoksu- ja kiinniottoleikit sekä erilaisissa maastoissa käveleminen ja juokseminen. ▪ **Liikkumistaitoja** voidaan kehittää esimerkiksi erilaisilla hipoilla, liikkumistavoilla (eläinliikkumiset, satujumppa) ja viesteillä (hyppääminen, juokseminen). ▪ **Tasapainoa** voi kehittää liikkumalla lattiakuvioiden päällä, kävely esim. katukiveyksen, voimistelupenkin, liikuntasalin kenttäviivojen, maassa olevan hyppynarun päällä tai vaihtelevassa metsämaastossa, voimistelemalla sekä hippaleikeillä. ▪ **Välineenkäsittelytaitoja** voidaan kehittää käyttämällä erilaisia, -kokoisia ja -tuntuisia esineitä, joita voidaan heittää, ottaa kiinni, vierittää, työntää, pompottaa, potkia ja lyödä kämmenellä tai mailalla tai käyttää osana erilaisia ratoja, leikkejä ja pelejä.	**Vuosiluokat 1 ja 2:** **T1-T10**
T4: Harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S1**		**L4 Monilukutaito** Liikunnassa tulee luonnollisesti harjoitettua tekstitöntä lukutaitoa eri ympäristöissä. Tällaisia erilaisissa ympäristöissä tapahtuvia lukutaitotilanteita ovat esimerkiksi maaston- ja kartanlukeminen sekä liikennemerkkien ja erilaisten symbolien tulkitseminen. Liikuntatilanteissa opetellaan vastaanottamaan erilaisia auditiivisia viestejä ja erottelemaan oleelliset epäoleellisista sekä mukauttamaan toimintaa niiden mukaan. Musiikkiliikunta antaa välineitä tulkita musiikkia rytmien ja riimien pohjalta.	**T4, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ▪ Liikkumistaitoja voidaan harjaannuttaa liikkumalla erilaisilla alustoilla (sali, kova/pehmeä hiekka, nurmi, jää, lumi, metsämaasto) tasamaalla, ylämäkeen ja alamäkeen.	

Opetussuunnitelman perusteet: Tavoitteet, sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Esimerkkejä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista	Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-2 Tarkennukset tavoitteisiin liittyviin sisältöalueisiin	Vuosiluokkaistus
T5: Tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito **Laaja-alainen osaaminen:** L3	**S1**		**L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen**	**T5, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ▪ **Alkeisuimataito** tarkoittaa 10 metrin uimista yhdellä uintitavalla ja kastautumista kokonaan veteen. Alkeisuimataitoa voidaan harjaannuttaa esimerkiksi myyräuinnilla, vedessä leikkien (esim. hipat), veteen puhaltaen, kastamalla pää veteen, sukeltaen (esim. aarteenmetsästys pohjasta), kelluen ja liukuen. **Ideoita löytää:** http://www.suh.fi -> uimaopetus -> luokkakohtaiset tavoitteet ja sisällöt http://moniviestin.jyu.fi http://edu.fi/perusopetus/liikunta/opetusmateriaalit_eri_lajeista	
T6: Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla **Laaja-alainen osaaminen:** L3, L6, L7	**S1**		**L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys** Etelä-Pohjanmaalla koulujen toimintakulttuurin paikalliset painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Yrittäjämäisessä toimintatavassa korostuvat itsetuntemuksen rakentaminen, yhteisöllisyyteen kasvaminen, myönteinen asenne työhön ja sen tekemiseen sekä ympäristön huomioonottaminen. Liikunta tarjoaa onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia, joiden avulla oppilaan itsetuntemus kehittyy. Peleissä ja leikeissä jokainen oppilas oppii hahmottamaan oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Liikunnan toiminnallisessa ja vuorovaikutteisessa toimintakulttuurissa opitaan vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunta tukee työssä jaksamista.	**T6, vuosiluokat 1-2** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ▪ Oppilasta ohjataan oikeanlaiseen varustautumiseen ja peseytymiseen liikuntatunneilla. ▪ Oppilasta ohjataan ottamaan huomioon liikuntaturvallisuus eri ympäristöissä.	**Vuosiluokat 1 ja 2:** **T1-T10**

Sosiaalinen toimintakyky		S2 Sosiaalinen toimintakyky:	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Sosiaalinen toimintakyky	
T7: Ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L3, L6, L7	**S2**	Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.	Etelä-Pohjanmaalla koulujen toimintakulttuurin paikalliset painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön rakentamista yhdessä. Liikunnallinen elämäntapa on osa aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat liikunnassa oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Liikunta vahvistaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Liikunnassa vahvistetaan oppilaiden luontosuhdetta ja kestävän tulevaisuuden rakentamista hyvinvoinnin avulla.	**T7, vuosiluokat 1-2** **S2 Sosiaalinen toimintakyky:** ▪ Opetellaan hyväksymään omia ja toisten erilaisia tunteita (esim. peleissä ja leikeissä häviäminen ja voittaminen) sekä toimimaan niiden mukaan.	
T8: Tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta **Laaja-alainen osaaminen:** L2, L6, L7	**S2**			**T8, vuosiluokat 1-2** **S2 Sosiaalinen toimintakyky:** ▪ Vahva painotus vuorovaikutuksen tukemiseen, esimerkiksi sääntöleikit sekä toisten huomioon ottaminen ja kuunteleminen sekä oman vuoron odottaminen.	

Psyykkinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky:		Psyykkinen toimintakyky	
T9: Tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2, L3	**S3**	Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.		**T9, vuosiluokat 1-2** **S3 Psyykkinen toimintakyky:** ▪ Rohkaistaan oppilasta myönteisen palautteen avulla. ▪ Autetaan oppilasta näkemään oma edistyminen ja siten vahvistamaan pätevyyden kokemuksia. ▪ Tuetaan oppilaan oman toiminnan ohjausta eli sitä, että oppilas kykenee työskentelemään yhteisen ohjeen mukaan.	
T10: Varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja **Laaja-alainen osaaminen:** L1, L2	**S3**			**T10, vuosiluokat 1-2** **S3 Psyykkinen toimintakyky:** ▪ Vahvistetaan erilaisia liikuntakokemuksia monipuolisen tekemisen kautta. Haastetaan oppilas tekemään asioita, jotka ovat hänelle uusia.	

Koulun/opettajan omat tarkennukset:

OPPILAAN OHJAUS

vuosiluokat 1-2

1. Ohje

Maakunnallinen opetussuunnitelma pohjautuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Oppilaanohjauksen kuvaus ePerusteet-palvelussa (www.eperusteet.opintopolku.fi):

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/605632

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma, oppilaanohjaus:

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/39651/perusopetus/oppiaineet/39925/vlk/40026

2. Arvot oppilaanohjauksessa

Opimme

itsestämme

mahdollisuuksista

yhteiskunnasta

Tunnemme

itsemme

vahvuutemme

taitomme

Oppilaanohjaus

Iloitsemme

kehittymisestä

kokemuksista

onnistumisista

oppimisesta

Toimimme

yhdessä oppilaiden, huoltajien ja lähiympäristön kanssa

Yhdessä kohti tulevaisuutta

3. Oppilaanohjaus eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjataan ohjauksen yleiset toimintatavat, jotka tarkennetaan ohjaussuunnitelmassa. Opetuksen järjestäjä laatii koko perusopetusta koskevan ohjaussuunnitelman, jota tarkennetaan tarvittaessa koulukohtaisesti. Ohjaussuunnitelma sisältää kunta-/koulukohtaiset toimintatavat ja siinä määritellään tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut. Erityisesti korostetaan nivelvaiheita.

Koulussa laadittavien suunnitelmien suhde

Vuosikello

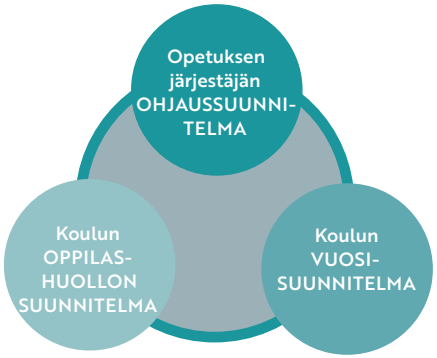

Ohjaussuunnitelma oppilaan koulupolulla

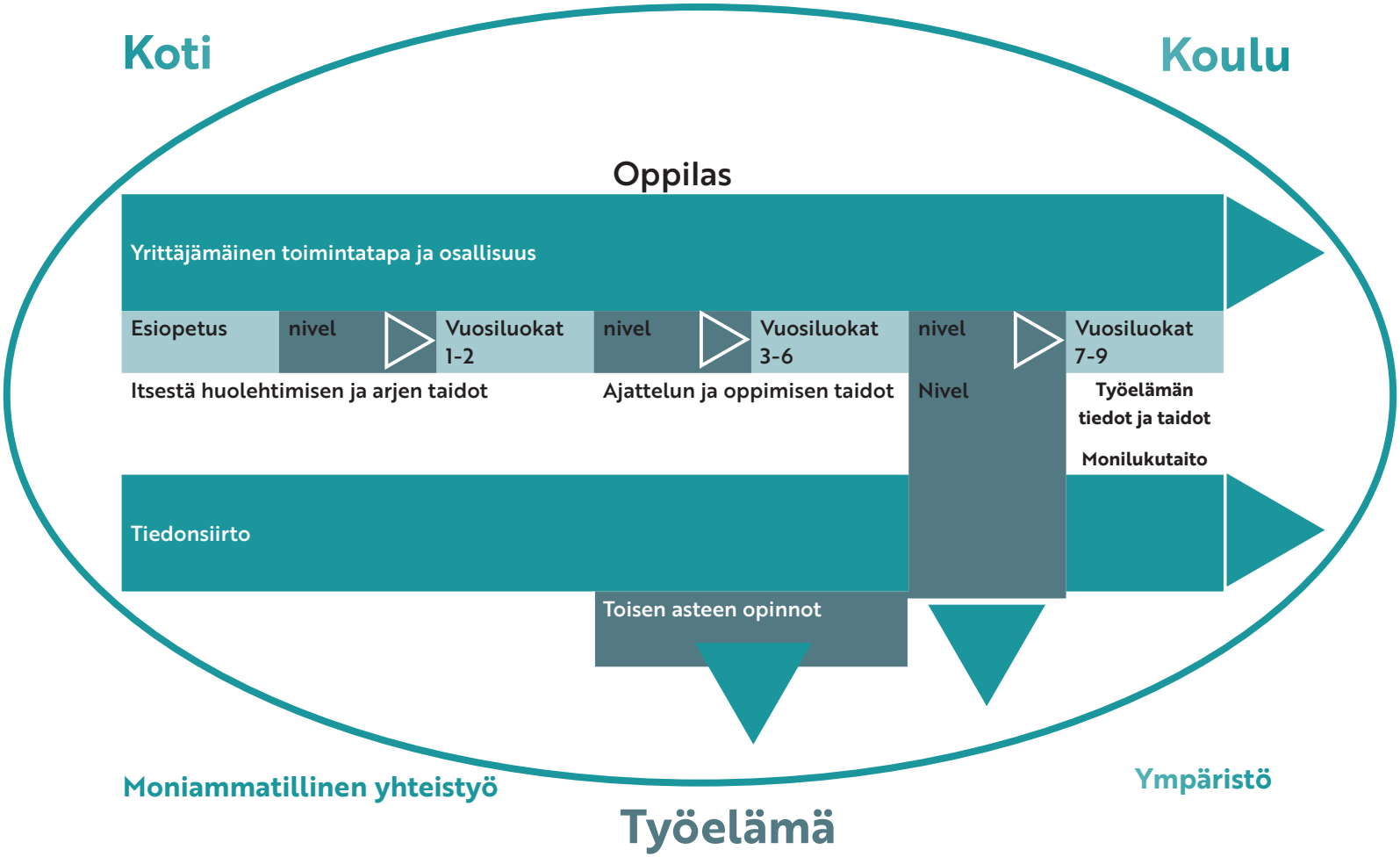

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 0-2

Vuosiluokilla 0–2 oppilaanohjauksessa painotetaan itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja yrittäjämäisen toimintatavan hengessä. Oppilaanohjauksen koordinointi kuuluu luokanopettajan tehtäviin. Ohjaus on osa arjen toimintakulttuuria ja kuuluu jokaisen koulussa toimivan aikuisen tehtäviin. Ohjaus on monimuotoista ja siihen osallistuu myös muu oppilaan lähiympäristö.

Oppilaanohjauksen monimuotoisuus vuosiluokilla 0-2

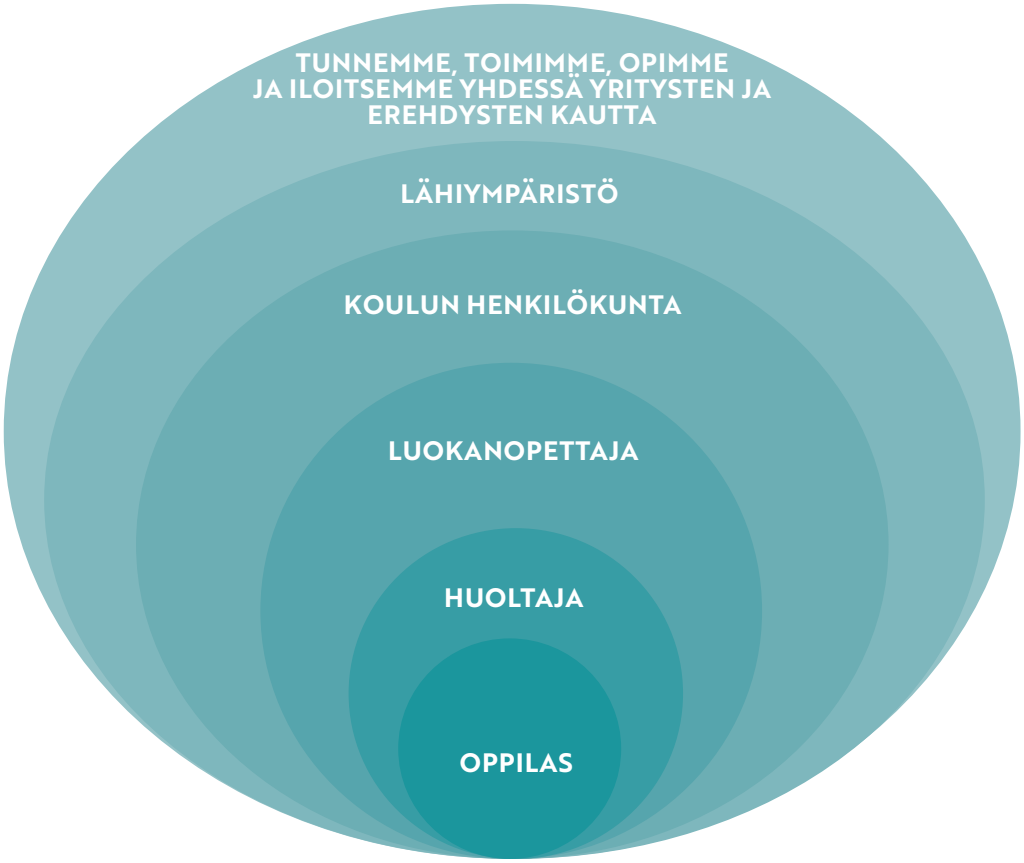

Ohjauksen tehtävät vuosiluokilla 0–2

Nivelvaihe siirryttäessä ensimmäiselle vuosiluokalle

- Esikoulun opettajan, huoltajien ja luokanopettajan välinen yhteistyö ja tiedonsiirto
- Tarvittaessa moniammatillinen yhteistyö
- Ohjaus kouluvalmiuksien kartoitukseen ja tarvittaessa tukipalveluihin

Alkuopetuksessa: **Koululaiseksi kasvaminen**

- Luokanopettajan, huoltajien ja aamu- ja iltapäiväohjaajien välinen tiedonsiirto
- Tutustutaan koulun toimintatapoihin ja sääntöihin.
- Opetellaan toimimaan sekä yksilönä että osana ryhmää.
- Harjoitellaan arkielämän taitoja.
- Harjoitetaan ja ylläpidetään oppimisen iloa ja yritteliäisyyttä.
- Harjoitetaan ja kannustetaan oppilasta omien kykyjen löytämiseen.
- Opetellaan itsearvioinnin taitoja.
- Harjoitetaan oppimaan oppimisen perustaitoja ja -valmiuksia sekä työskentelytaitoja
- Tuetaan erilaisia oppijoita käyttämällä monipuolisia opetusmenetelmiä.
- Tuetaan yksilöllisyyttä ja pyritään tarjoamaan oppilaalle mahdollisuus edetä joustavasti omien taitojensa ja kykyjensä mukaan.
- Luodaan pohja huoltajien kanssa tehtävälle yhteistyölle.
- Tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa tutustuen arki- ja lähiympäristöön.
- Huomioidaan ohjauksessa ja toiminnassa kestävä kehitys.
- Ennaltaehkäistään ongelmia varhaisella puuttumisella.
- Tunnistetaan oppimisvaikeuksia yhdessä erityisopetuksen kanssa, etsitään sopivia oppimisen tukimuotoja ja tehdään tarvittavat pedagogiset asiakirjat (oppimisen ja koulunkäynnin tuki).
- Ohjataan tarvittaessa oppimisvalmiuksien kartoitukseen ja tukipalveluiden piiriin.
- Tarkistetaan vuosittain pedagogiset asiakirjat.
- Nivelvaihe siirryttäessä kolmannelle vuosiluokalle
- Tiedonsiirto luokanopettajien ja huoltajan välillä siirryttäessä kolmannelle luokalle
- Oppilaiden pedagogisten asiakirjojen tarkistus ja päivitys siirryttäessä kolmannelle vuosiluokalle
- Yhteistyö erityisopettajan kanssa ja tarvittaessa moniammatillinen yhteistyö